

DAADKRACHT
VOOR DE OVERHEID

Nationaal Statenledenonderzoek 2017

Derde trendonderzoek naar de tijdsbesteding
en werkzaamheden van Statenleden

1 Inleiding

Een functie als volksvertegenwoordiger in de lokale of provinciale politiek lijkt steeds meer tijd te vragen van Provinciale Statenleden en gemeenteraadsleden, waardoor het steeds moeilijker te combineren is met een betaalde baan. Naar aanleiding van de Overall rapportage sociaal domein 2016 van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) staat het tijdgebrek dat raadsleden ervaren inmiddels op de Haagse politieke agenda.

Uit het onderzoek van het SCP blijkt onder andere dat raadsleden een gebrek aan tijd, kennis en vaardigheden hebben om op alle beleidsterreinen voldoende grip te hebben. Uit het Nationaal Raadsledenonderzoek 2017 blijkt dat raadsleden gemiddeld 16 uur per week besteden aan raadswerk. Raadsleden vinden dit vaak moeilijk te combineren met een betaalde baan. Naar aanleiding van deze onderzoeken heeft de Tweede Kamer in 2017 aangegeven een hoorzitting te willen om deze problematiek rondom de positie van raadsleden verder uit te zoeken.

Provinciale Statenleden staan voor dezelfde uitdaging als gemeenteraadsleden: ook zij combineren een functie als volksvertegenwoordiger vaak met een betaalde baan en ontvangen voor het Statenwerk een onkostenvergoeding. Het is mogelijk dat ook Statenleden moeilijkheden ervaren met de tijd die zij moeten of willen besteden aan Statenwerk en de combinatie van deze functie met een betaalde baan.

Dit onderzoek, de tweemeting van het Nationaal Statenledenonderzoek, een trendonderzoek dat Daadkracht sinds 2010 uitvoert, gaat daarom in op de tijdsbesteding, de werkzaamheden en de honorering van Provinciale Statenleden in 2017. De resultaten van het onderzoek geven een gedetailleerde beschrijving van de invulling van het Statenlidmaatschap: wat zijn de werkzaamheden van Provinciale Statenleden en hoeveel tijd besteden Statenleden aan deze werkzaamheden? Onderdeel van de rapportage is een vergelijkend onderzoek tussen Provinciale Statenleden op verschillende factoren. Hierbij is geanalyseerd of geslacht, leeftijd, functie, ervaring, rol, politieke kleur en/of provincie van invloed zijn op de invulling van het Statenlidmaatschap. Een ander aspect van dit onderzoek is de honorering die Provinciale Statenleden ontvangen. Een vergelijking met de nulmeting uit 2010 en de éénmeting uit 2013 maakt onderdeel uit van dit onderzoek.

1.1 Doel van het onderzoek

Primair brengt dit onderzoek de tijdsbesteding en werkzaamheden van Provinciale Statenleden in 2017 in kaart en vergelijkt deze uitkomsten met de resultaten uit 2010 en 2013.

1.2 Vraagstelling

In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal:

“Waaruit bestaan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden, wat is de concrete tijdsbesteding voor deze werkzaamheden, welke vergoeding ontvangen Provinciale Statenleden voor het Statenwerk in 2017 en in hoeverre komt dit overeen met de tijdsbesteding, werkzaamheden en vergoeding in 2010 en 2013?”

1.3 Onderzoeksvragen

De bovenstaande hoofdvraag is geconcretiseerd naar de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat is er in recente onderzoeken bekend over het dualisme in relatie tot de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland?
2. Wat is de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland in 2017 en in hoeverre verschilt deze van de tijdsbesteding in 2013 en 2010?
3. Wat is de tijdsbesteding gerelateerd aan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden in Nederland in 2017 en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden ten opzichte van 2013 en 2010?
4. Wat is de vergoeding die Provinciale Statenleden in Nederland ontvangen voor het Statenwerk in 2017 en in hoeverre verschilt deze vergoeding van de vergoeding in 2013 en 2010?

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt de methode van onderzoek. Daarin is onder meer aandacht voor de opzet en de externe en interne validiteit van het onderzoek. Het derde hoofdstuk gaat in op het theoretische profiel van het Provinciale Statenlid (hierna te noemen Statenlid). In de hoofdstukken 4, 5 en 6 komen achtereenvolgens de tijdsbesteding, de werkzaamheden en de honorering van Statenleden aan de orde. Hoofdstuk 7 geeft aan de hand van de gestelde onderzoeksvragen antwoord op de hoofdvraag.

De analyses in dit rapport zijn deels uitgewerkt in relatieve cijfers. Dit betekent dat de tijdsbesteding van verschillende activiteiten in percentages van de totale tijdsbesteding is weergegeven. Tenzij nadrukkelijk de tijdsbesteding in aantallen uren staat aangegeven, gaat het in dit rapport over de relatieve tijdsbesteding van Statenleden. De procentuele verschillen tussen 2010, 2013 en 2017 zijn in dit rapport telkens als het absolute verschil tussen de betreffende percentages uitgedrukt. Bijvoorbeeld; als een bepaalde activiteit in 2013 15% en in 2017 20% van de totale tijdsbesteding in beslag neemt, staat dit vermeld als een toename van 5% ten opzichte van 2013.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Methode van onderzoek	3
3. Theoretisch profiel	4
4. Tijdsbesteding	6
5. Werkzaamheden	9
6. Honorering Provinciale Statenleden	15
7. Conclusies	18

2 Methode van onderzoek

Dit hoofdstuk beschrijft de methodologie achter het onderzoek. Achtereenvolgens komen het literatuuronderzoek en de gebruikte kwantitatieve en kwalitatieve methoden aan de orde. Daarna gaat dit hoofdstuk in op de respons en de externe en interne validiteit van de verzamelde data van het onderzoek. Het hoofdstuk besluit met de beperkingen van het onderzoek.

2.1 Literatuuronderzoek

Het literatuuronderzoek geeft allereerst antwoord op de eerste onderzoeksvraag. Ten behoeve van de nul- en éénmeting van het Nationaal Statenledenonderzoek is reeds literatuuronderzoek gedaan naar het profiel van Statenleden. Ook deze editie van het Nationaal Statenledenonderzoek gebruikt dit eerdere literatuuronderzoek, aangevuld met meer recente literatuur over dualisme in relatie tot de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden. Voor het literatuuronderzoek is onder andere gebruik gemaakt van de Wet dualisering provinciebestuur, rapporten van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en een onderzoek van Binnenlands Bestuur. Daarbij zijn ook eerdere edities van het Nationaal Statenledenonderzoek en Nationaal Raadsledenonderzoek geraadpleegd.

2.2 Webenquête

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen 2, 3 en 4 is gebruik gemaakt van een webenquête. De enquête is verstuurd naar de gehele populatie van 570 Nederlandse Statenleden.

Om de webenquête te kunnen uitzetten, zijn e-mailadressen van Statenleden verzameld. Hiervoor zijn de provinciale websites geraadpleegd. Bij het verzamelen van de e-mailadressen is voor elk Statenlid tevens geïnventariseerd wat het geslacht van het betreffende Statenlid is, voor welke politieke partij het Statenlid in Provinciale Staten zit, hoeveel zetels deze partij heeft, of het Statenlid deel uitmaakt van de coalitie of oppositie, en of het Statenlid fractievoorzitter is. Daarnaast is vooraf aan het versturen van de enquête data verzameld met betrekking tot de samenstelling van de verschillende Provinciale Staten. Hierbij is onder andere data verzameld over het inwoneraantal van de Provincie en de samenstelling van de oppositie en coalitie.

Het uitzetten van een digitale enquête kent risico's. Met name omdat de onderzoeker geen invloed heeft op de 'technische omgeving' die het Statenlid gebruikt. Om de problemen met het systeem tot een minimum te beperken, is de vragenlijst uitgebreid en naar tevredenheid getest op:

- verschillende besturingssystemen: Windows en Mac OS;
- verschillende internetbrowsers en browsersversies: Internet Explorer, Mozilla Firefox, Google Chrome en Safari;
- verschillende apparaten: Desktop PC, laptop, tablet en smartphone.

Elk Statenlid is persoonlijk uitgenodigd om deel te nemen aan de webenquête. In de elektronische introductiebrief komt onder meer naar voren wie het onderzoek uitvoert, wat het belang van het onderzoek is, wie de opdrachtgever is, en waarom het voor de respondent zinvol is om mee te werken aan het onderzoek. Voor het verhogen van de respons is anderhalve week na het versturen van de uitnodiging een herinneringsmail gestuurd. Anderhalve week na deze mail is een tweede herinnering gestuurd naar de Statenleden die de enquête nog niet (volledig) hadden ingevuld. Om de non-respons verder te minimaliseren is veel aandacht besteed aan het gebruikersgemak van de enquête, onder andere door het aantal vragen zo laag mogelijk te houden, en door weer te geven hoe ver de respondenten zijn met het invullen van de enquête. Om de drempel voor Statenleden laag te houden, is de uitwerking van de webenquête geanonimiseerd. Doordat de verwerking van de gegevens op geaggregeerd niveau (provincie, politieke partij, geslacht, leeftijd,

coalitie/oppositie, fractievoorzitter/'regulier' Statenlid) plaatsvindt en niet te herleiden is naar een persoon, is de kans dat Statenleden participeren groter. Ten slotte ontvangen de respondenten die aangegeven hebben geïnteresseerd te zijn in de resultaten van het NSO een samenvatting van het rapport met de belangrijkste bevindingen.

2.3 Kwalitatieve interviews

Ter aanvulling op de enquête zijn er enkele interviews afgenomen met Provinciale Statenleden om dieper in te kunnen gaan op de data die verzameld zijn met de webenquête. Tijdens het afnemen van deze interviews is gebruik gemaakt van een zorgvuldig opgestelde interviewgids, waarbij de interviews zijn opgedeeld in 'drie delen': tijdsbesteding, honorering van Statenwerk, en werkzaamheden van Statenleden. Tijdens de interviews zijn de Statenleden geïnterviewd aan de hand van de door hen ingevulde antwoorden in de webenquête. Hierbij vroeg de interviewer elk Statenlid een nadere toelichting op de eigen antwoorden. Vervolgens is de Statenleden ook gevraagd een reactie te geven op enkele resultaten en bredere trends uit het kwantitatieve onderzoek.

In totaal zijn er interviews afgenomen met twee Statenleden en één griffier. De Statenleden komen uit twee verschillende provincies (Noord-Brabant en Gelderland) en zijn van verschillende partijen (CDA en GroenLinks) om de validiteit van de interviews zo veel mogelijk te verhogen.

2.4 Respons

De uitnodigingen om deel te nemen aan de webenquête zijn naar alle 570 Statenleden verstuurd en door alle Statenleden ontvangen. Van de totale populatie hebben 217 Statenleden deelgenomen aan het onderzoek. Dit is een respons van 38,1%. 185 respondenten hebben de enquête volledig ingevuld.

Zodra een respondent begint met het invullen van de vragenlijst, blijven de ingevoerde antwoorden bewaard. Hierdoor is het mogelijk voor respondenten de enquête tijdelijk af te sluiten en later weer verder te gaan. Als gevolg hiervan is het mogelijk dat de respons bij latere vragen lager ligt dan de respons bij vragen eerder in de enquête. Het aantal valide respondenten varieert dus bij elke vraag. Bij de uitwerking van de onderzoeksresultaten is steeds het aantal valide respondenten aangegeven dat de specifieke vraag heeft beantwoord.

2.5 Interne validiteit

Interne validiteit betreft de geldigheid van het onderzoek: heeft de onderzoeker gemeten wat hij wilde meten? Deze tweemeting van het NSO is een vergelijkend onderzoek, waarbij de verzamelde data uit 2017 is vergeleken met de data van de nul- en éénmeting van het NSO. Daarom zijn wijzigingen van de meetinstrumenten tot een minimum beperkt. Voor de tweemeting maakt Daadkracht grotendeels gebruik van de onderzoeksopzet en operationalisering van begrippen uit het Nationaal Statenledenonderzoek uit 2010 en 2013.

2.6 Externe validiteit

Zoals in paragraaf 2.2 is aangegeven, zijn diverse gegevens van Statenleden geïnventariseerd, zoals geslacht, provincie, en politieke partij. In het onderzoek is verder gevraagd naar de leeftijd van de

respondenten en het aantal opeenvolgende termijnen dat het Statenlid in Provinciale Staten zit. Op grond van de vergelijking van de gegevens uit de webenquête met de landelijke cijfers van de totale onderzoekspopulatie zijn uitspraken over de representativiteit van dit onderzoek mogelijk.

2.6.1 Geslacht

In 2017 is 67,2% van de Provinciale Statenleden man en 32,8% vrouw. In het onderzoek is 67,5% van de respondenten man en 32,5% vrouw. Op basis van een Chi-kwadraat goodness-of-fit is bevestigd dat dit geen significant verschil is. Zowel mannelijke als vrouwelijke Statenleden zijn naar verhouding vertegenwoordigd onder de respondenten.

2.6.2 Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 51,6 jaar. Daarbij behoort bijna 80% tot de leeftijdscategorie tussen de 40 en 70 jaar. De leeftijdsverdeling onder de respondenten spreidt zich van een minimum van 23 jaar tot een maximum van 78 jaar. Omdat de leeftijdsopbouw van de totale populatie niet bekend is, is de gemiddelde leeftijd van de Statenleden vergeleken met de gemiddelde leeftijd van Statenleden uit andere onderzoeken. Hieruit blijkt dat de gemiddelde leeftijd van 51,6 jaar overeenkomt met de gemiddelde leeftijd van Statenleden uit eerder uitgevoerde onderzoeken. De gemiddelde leeftijd van respondenten aan het Nationaal Statenledenonderzoek 2013 bedroeg 51,3 jaar en in 2010 was de gemiddelde leeftijd 51,7 jaar.

2.6.3 Politieke partijen

De verdeling van de respondenten over de politieke partijen loopt grotendeels gelijk aan de werkelijke verdeling van Provinciale Statenleden over de verschillende partijen. Een aantal kleine afwijkingen is te vinden bij de PVV (-4,8%), het CDA (-1,9%) en de PvdA (-1,5%), waar het aantal respondenten relatief lager is dan het werkelijke aantal Statenleden, en 50Plus (+2,4%), D66 (+2,1%), GroenLinks (+1,2%), de PvdD (+1,5%), en de SP (+2,3%), waar het aantal respondenten relatief hoger is dan het werkelijke aantal Statenleden. Bij de overige partijen bedraagt het verschil tussen respondenten en onderzoekspopulatie minder dan 1%. Hierbij horen ook de regionale politieke partijen (alle partijen die niet in de Tweede Kamer zijn vertegenwoordigd). De samenstelling van de responsgroep naar politieke partijen vormt een goede afspiegeling van de totale onderzoekspopulatie.

2.6.4 Provincie

Bij de verdeling van respondenten naar provincie zijn er enkele verschillen tussen de responsgroep en de gehele onderzoekspopulatie. Uit de provincies Utrecht (-3,9%), Fryslân (-2,3%), Gelderland (-1,3%) en Zeeland (-1,1%) is het aantal respondenten relatief lager dan het werkelijke aantal Statenleden. Uit de provincies Noord-Holland (+2,4%), Noord-Brabant (+2,4%), Overijssel (+1,7%) en Groningen (+1,4%) is het aantal respondenten relatief hoger dan het werkelijke aantal Statenleden. De verschillen zijn echter klein, waardoor de samenstelling van de responsgroep naar provincie een goede afspiegeling vormt van de totale onderzoekspopulatie.

2.6.5 Functie

Van de totale populatie Provinciale Statenleden heeft 23,4% de functie van fractievoorzitter en 76,3% de functie van 'regulier' Statenlid. De verdeling naar functie onder de respondenten wijkt licht af ten opzichte van de gehele populatie, maar dit is geen significant verschil. De samenstelling van de responsgroep naar functie vormt een goede afspiegeling van de totale onderzoekspopulatie.

2.6.6 Rol

Tot slot is gekeken naar de rol die Statenleden vervullen: coalitie of oppositie. In de totale populatie maakt 56% van de Statenleden deel uit van de coalitie en 44% van de oppositie. Onder de respondenten is 58% van de Statenleden lid van een coalitiepartij. Deze lichte afwijking tussen totale onderzoekspopulatie en responsgroep is geen significant verschil.

2.6.7 Conclusie representativiteit

Uit analyse van de demografische en algemene kenmerken van de respondenten blijkt dat de vertegenwoordiging op de verschillende kenmerken in overeenstemming is met de totale populatie Statenleden in Nederland. Er is geen significant verschil te zien tussen de verdeling van respondenten en de totale onderzoekspopulatie. Dit betekent dat de externe validiteit, en daarmee de representativiteit en veralgemeenbaarheid van dit onderzoek, is gewaarborgd.

2.7 Beperkingen van het onderzoek

Een beperking van het onderzoek is dat het uitdrukken van de tijdsbesteding voor een werkzaamheid per maand een complexe opgave is. Er zijn perioden in het jaar waarin het accent op bepaalde activiteiten ligt, bijvoorbeeld tijdens de begrotingsbehandeling. Om deze reden is gevraagd naar het gemiddelde aantal uren per maand. De kosten per activiteit per maand zijn om deze reden niet als zodanig exact geïnterpreteerd, maar als een gemiddelde over het gehele jaar. De omvang van het onderzoek maakt het onderzoek behalve sterk representatief en empirisch krachtig eveneens complex. Bij een dergelijke grootschalig onderzoek is het niet mogelijk om respondenten veel ruimte te geven om uitleg of opmerkingen te plaatsen bij de vragen. Om dit probleem zo veel mogelijk te verkleinen, is ervoor gekozen interviews af te nemen. Een klein aantal Statenleden krijgt zo de kans dieper in te gaan op de gestelde vragen in de enquête en meer toelichting te geven bij hun antwoorden. Om de gegevens eenvoudig te kunnen analyseren is in de vragenlijst zelf zoveel mogelijk gebruik gemaakt van gesloten vragen.

3 Theoretisch profiel

Dit hoofdstuk begint met een theoretische beschrijving van onderzoek naar de tijdsbesteding en werkzaamheden van Statenleden en dualisering van het Provinciaal bestuur in relatie tot de tijdsbesteding van Statenleden. Het hoofdstuk toont een theoretisch toelichting van eerder onderzoek en ontwikkelingen die relevant zijn voor dit onderzoek. Centraal staat de vraag: Wat is er in recente onderzoeken bekend over de werkzaamheden en tijdsbesteding van Provinciale Statenleden en het dualisme in relatie tot de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland?

3.1 Dualisering

Sinds 12 maart 2003 is de Wet dualisering provinciebestuur van kracht. Met deze wet zijn de rollen, taken en posities van Provinciale Staten en het college van Gedeputeerde Staten gescheiden. Het doel van deze wet is om Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten minder verweven te maken en bestuurlijke en controlerende taken te scheiden: sinds maart 2003 stellen Provinciale Staten de bestuurlijke kaders, de uitvoering is in handen van Gedeputeerde Staten. De controle op het bestuur ligt bij Provinciale Staten. Om deze controle door Provinciale Staten mogelijk te maken, hebben Statenleden (nieuwe) controle-instrumenten gekregen: het recht op initiatief, amendement, interpellatie, onderzoek, motie, en mondelinge en schriftelijke vraag. In het kader van het dualisme is een Provinciale Rekenkamer en een griffie in het leven geroepen ter ondersteuning van Provinciale Staten. De Wet dualisering provinciebestuur kent een drietal doelstellingen:

- Herstel van de positie van Provinciale Staten als het belangrijkste politieke bestuursorgaan;
- Herstel van de volksvertegenwoordigende functie van Provinciale Staten; en
- Versterking van de herkenbaarheid van het provinciebestuur voor de burger.

Uit literatuuronderzoek in het kader van het Nationaal Statenledenonderzoek 2010 en 2013 blijkt dat de kerndoelen in beperkte mate zijn behaald. De positie van Provinciale Staten als hoofd van de provincie is slechts deels hersteld, het doel om de volksvertegenwoordigende functie van Statenleden te versterken en de herkenbaarheid van de provincie te vergroten zijn beperkt bereikt. De activiteiten van Statenleden worden in deze editie van het Nationaal Statenledenonderzoek opnieuw onderzocht op basis van de tweedeling die in de eerste trendonderzoeken van het Nationaal Statenledenonderzoek is toegepast.

3.2 Tweedeling in kernactiviteiten

Sinds de invoering van het dualisme zijn de werkzaamheden van Statenleden veelvuldig ingedeeld naar volksvertegenwoordigende activiteiten en bestuurlijke activiteiten:

- Volksvertegenwoordiging is de primaire functie van een Statenlid. De overige functies van de Statenleden vloeien hieruit voort. De gekozen Statenleden vertegenwoordigen de burger en maken namens de burger afwegingen. Het wegen van – vaak tegenstrijdige – belangen van diverse (groepen van) burgers is daarbij een essentiële en bij uitstek politieke kwestie. Volksvertegenwoordigers zijn ‘vertalers’ van hetgeen onder de achterban leeft. Een Statenlid moet in zijn vertegenwoordigende functie vooral laten blijken dat hij of zij alle relevante argumenten heeft gehoord en op basis daarvan tot een integere afweging is gekomen. De volksvertegenwoordigende rol van een Statenlid komt vooral naar voren bij de agendavorming en de beleidsvoorbereiding.
- Bestuurlijke activiteiten bestaan uit kaderstellen en controleren. Statenleden bepalen in een zo vroeg mogelijk stadium de politieke lijn en vertalen dit in politieke opdrachten aan het uitvoerend bestuur. Bij het kaderstellen dienen Statenleden op hoofdlijnen te sturen. De controlerende rol houdt in dat Provinciale Staten achteraf controleren of het uitvoerend bestuur het beleid heeft uitgevoerd binnen de door Provinciale Staten geschetste kaders.

In het kader van de doelstellingen van de Wet dualisering provinciebestuur om de volksvertegenwoordigende functie van Provinciale Staten te herstellen is er de wens meer aandacht te geven aan deze taken. Dit zou met name gerealiseerd kunnen worden door het ta-

kenpakket van Statenleden zo in te richten dat er meer tijd is om contact met de bevolking te hebben, bijvoorbeeld in de vorm van werkbezoeken of contact met (belangen)groepen. Ook bestaat er de wens burgers meer te betrekken bij de beleidsvoorbereiding. Om de volksvertegenwoordigende functie van Provinciale Staten te herstellen is een doelstelling van de Wet dualisering provinciebestuur om minimaal 50% van de tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende taken. Deze doelstelling komt overeen met de doelstelling voor gemeenteraadsleden om 50% van hun tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende taken.

In de praktijk is dit doel (nog) niet behaald: zowel gemeenteraadsleden als Statenleden besteedden tot nu toe gemiddeld verhoudingsgewijs (veel) meer tijd aan bestuurlijke activiteiten. Uit het Nationaal Raadsledenonderzoek van Daadkracht uit 2017 blijkt dat gemeenteraadsleden 63,7% van hun tijd besteedden aan bestuurlijke activiteiten en 31,6% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Uit eerdere edities van het Nationaal Raadsledenonderzoek (2007, 2009, 2012, 2014) kwam een soortgelijke conclusie. Provinciale Statenleden haalden voorsnog de 50%-doelstelling niet. Uit het Nationaal Statenledenonderzoek van 2010 en 2013 bleek dat Statenleden rond de 27% van hun tijd besteedden aan volksvertegenwoordigende taken, een lager percentage dan gemeenteraadsleden.

3.3 Tijdsbesteding van lokale en provinciale politici

Uit het Nationaal Raadsledenonderzoek bleek dat gemeenteraadsleden gemiddeld 16 uur per week besteedden aan raadswerk in 2017. In 2013 besteedden Provinciale Statenleden gemiddeld 21,46 uur per week aan Statenwerk. Voor de politici op beide bestuurlijke niveaus geldt dat de volksvertegenwoordigende functie geen baan is, maar een (deeltijd) nevenfunctie. Deze politici ontvangen dus een vergoeding en combineren het raads- of Statenlidmaatschap vaak met een betaalde baan. Uit de Overall rapportage sociaal domein 2016 van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) bleek dat de positie van raadsleden steeds meer onder druk komt te staan, doordat gemeenten meer en grotere taken hebben gekregen door decentralisatie. Gemeenteraadsleden ervaren steeds vaker een tijdgebrek om hun functie naar behoren uit te voeren. Uit het onderzoek van het SCP bleek onder meer dat gebrek aan tijd, kennis en vaardigheden van raadsleden veroorzaakt dat zij niet volledig grip hebben op de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet. Uit een onderzoek van Binnenlands Bestuur bleek dat raadsleden grip missen op de jeugdzorg, omdat ze door tijdgebrek het complexe dossier niet voldoende kunnen doorgronden. In 2017 heeft de Tweede Kamer daarom opgeroepen een hoorzitting te organiseren omtrent de positie van gemeenteraadsleden. De hoorzitting op 8 maart 2018 moest op moment van schrijven nog plaatsvinden.

Aangezien de functie van Provinciale Statenlid ook een (deeltijd) nevenfunctie is die vaak gecombineerd wordt met een betaalde baan, is het mogelijk dat deze politici dezelfde problemen ervaren als gemeenteraadsleden. Dit kan problematisch zijn, aangezien dit ertoe kan leiden dat ook in de Provincie volksvertegenwoordigers grip verliezen op bepaalde beleidsgebieden en/of dat het steeds moeilijker wordt voor politieke partijen om kandidaat Statenleden te vinden. In het Nationaal Statenledenonderzoek van 2014 bleek bijvoorbeeld dat 40% van de Statenleden niet tevreden is over het huidige aantal uren dat zij per week besteden aan het Statenwerk. Ook deze editie van het Nationaal Statenledenonderzoek monitort hoeveel tijd Statenleden besteden aan het statenlidmaatschap, of ze dit combineren met een betaalde baan en in hoeverre ze tevreden zijn over de tijdsbesteding.

4 Tijdsbesteding

Dit hoofdstuk beantwoordt de tweede onderzoeksvraag: “Wat is de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland in 2017 en in hoeverre verschilt deze van de tijdsbesteding in 2013 en 2010?”.

Dit hoofdstuk gaat eerst in op de ‘algemene’ tijdsbesteding van alle Statenleden. Daarna volgt differentiatie naar provincie, politieke partij, leeftijd, ervaring, geslacht, rol en functie. Het hoofdstuk behandelt vervolgens de vraag hoe het hebben van een betaalde baan en/of het volgen van een opleiding samenhangt met de tijdsbesteding. Na de tevredenheid van Statenleden over de totale tijdsbesteding sluit het hoofdstuk af met een conclusie.

4.1 Algemeen

In de webenquête hebben de respondenten voor 17 verschillende werkzaamheden aangegeven hoeveel tijd zij daar gemiddeld per maand aan besteden. Op basis hiervan is berekend hoeveel uur Statenleden gemiddeld per maand aan het Statenlidmaatschap besteden. Het Statenlidmaatschap kost gemiddeld 98,6 uur per maand; 22,76 uur per week. Uit het Nationaal Statenledenonderzoek uit 2010 bleek dat Statenleden gemiddeld 22,95 uur per week besteedden aan Statenwerk en in 2013 21,46 uur per week. Vergeleken met 2013 besteden Statenleden in 2017 dus 1,3 uur (6%) per week meer aan Provinciale Statenwerk.

4.2 Tijdsbesteding naar provincie

Figuur 2 geeft de gemiddelde tijdsbesteding per week van Statenleden in 2010, 2013 en 2017 per provincie weer. De provincies zijn hierbij gerangschikt naar inwoneraantal van groot (links) naar klein (rechts). In de figuur is te zien dat de gemiddelde tijdsbesteding

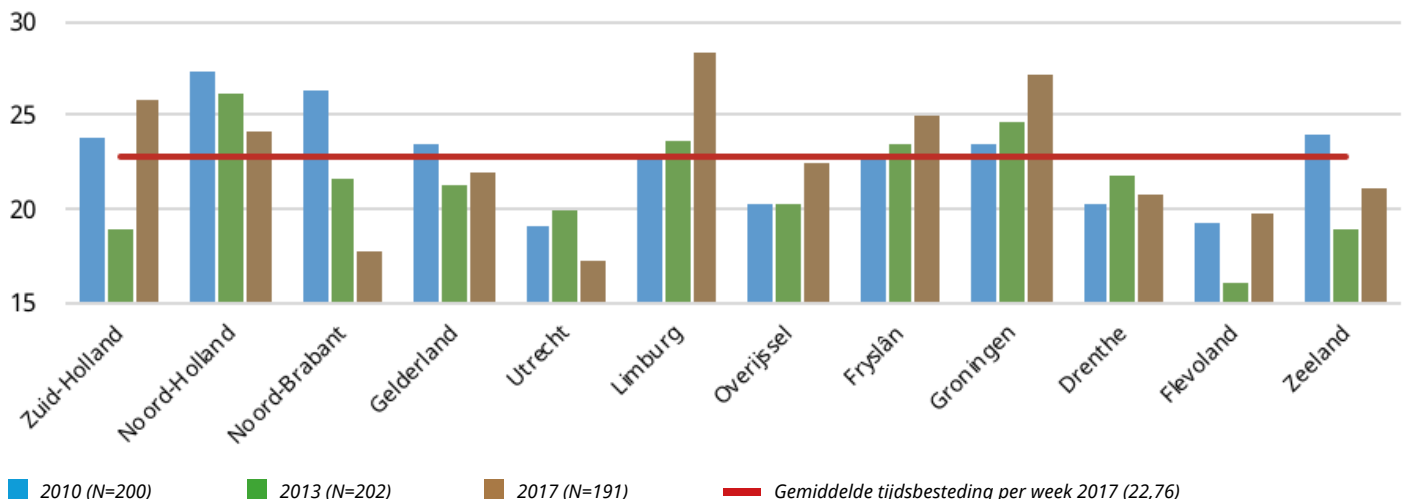
“ Het effect van het Statenlidmaatschap is groot op het privéleven en de mogelijkheid een baan te vinden.”

- Een respondent

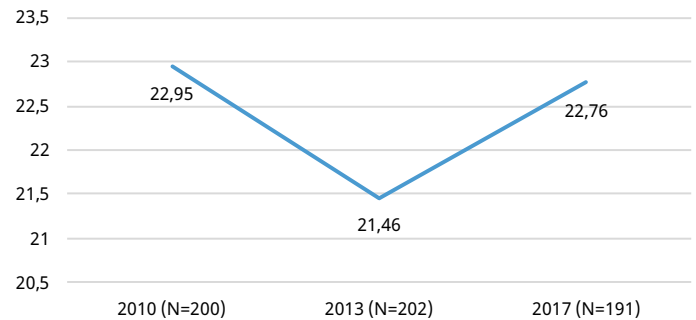
aan het Statenwerk sterk verschilt per provincie. Het verschil tussen Utrecht (met gemiddeld 17,2 uur per week de laagste gemiddelde tijdsbesteding) en Limburg (met gemiddeld 28,3 uur per week de hoogste gemiddelde tijdsbesteding) is ruim 11 uur per week. Sinds 2010 zijn de verschillen tussen provincies met de hoogste en laagste

¹ Het aantal uren per week is berekend door het aantal uren per maand te vermenigvuldigen met 12 (aantal maanden per jaar) en daarna te delen door 52 (aantal weken per jaar).

Figuur 2: Gemiddelde tijdsbesteding in uren per week naar provincie

Figuur 1: Gemiddelde tijdsbesteding in uren per week

gemiddelde tijdsbesteding toegenomen. In 2013 was dit verschil nog ruim 10 uur per week en in 2010 8,3 uur per week.

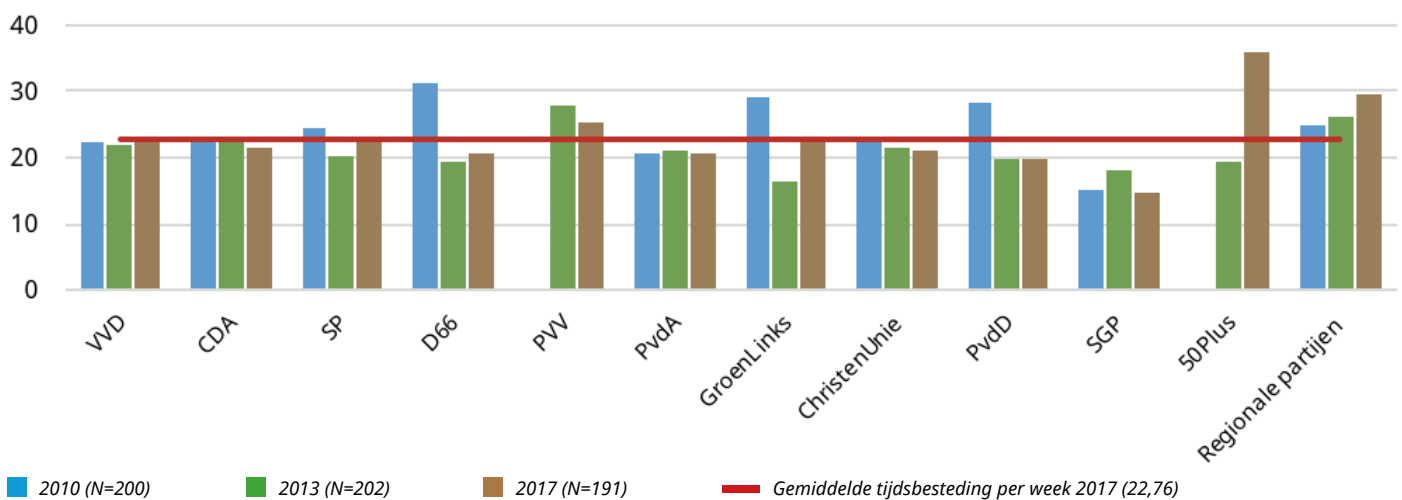
In de provincie Zuid-Holland is de tijdsbesteding het sterkst toegenomen in 2017 ten opzichte van 2013 met gemiddeld 7 uur per week. Ook in Limburg (+ 4,6 uur) en Groningen (+ 2,6 uur) is een duidelijke toename te zien in 2017 ten opzichte van 2013. De gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden neemt alleen in de provincies Utrecht (-2,8 uur), Noord-Brabant (- 3,8 uur) en Noord-Holland (- 2,0 uur) af. In de periode 2010-2017 ontwikkelt de tijdsbesteding zich in de verschillende provincies op uiteenlopende wijze. In de provincies Limburg, Fryslân en Groningen is een duidelijke opwaartse trend zichtbaar die in 2017 tot een gemiddelde leidt dat substantieel boven het landelijk gemiddelde ligt. In de provincies Noord-Brabant en Noord-Holland is een dalende trend te zien in de periode 2010-2017. Tussen de grootte van provincies en de gemiddelde tijdsbesteding is geen verband te zien.

4.3 Tijdsbesteding naar politieke partij

Figuur 3 biedt een overzicht van de gemiddelde tijdsbesteding per week van Statenleden, gedifferentieerd naar politieke partij. De politieke partijen zijn gerangschikt op basis van gemiddelde fractiegrootte in Provinciale Staten van groot naar klein. Voor de partijen PVV en 50PLUS mist de gemiddelde tijdsbesteding per week in 2010, omdat deze partijen in die periode nog geen zetels hadden in een van de Provinciale Staten. Ten opzichte van 2010 en 2013 zijn er over het algemeen weinig veranderingen in de gemiddelde tijdsbesteding: de meeste politieke partijen zitten nog steeds rond het landelijk gemiddelde (22,76 uur per week). Partijen die duidelijk afwijken van dit gemiddelde zijn de SGP en 50PLUS. Dit zijn relatief kleine partijen in de Provinciale Staten, waardoor het aantal respondenten van deze partijen laag is. Terughoudendheid met conclusies over deze partijen is daardoor op zijn plaats. Veranderingen in de tijd en afwijkingen ten opzichte van het gemiddelde kunnen ook van het toeval afhangen.

Op een links-rechts schaal, laten rechtsgeoriënteerde partijen een iets hogere gemiddelde tijdsbesteding zien dan linksgeoriënteerde partijen. Bij de verdeling van de partijen over links en rechts is dezelfde verdeling gebruikt als in het Nationaal Statenledenonderzoek uit 2010, waarbij PVV, VVD, CDA, ChristenUnie, en SGP onder de rechts georiënteerde partijen vallen en GroenLinks, SP, PvdA, PvdD, en D66 onder linksgeoriënteerde partijen. De regionale partijen en 50PLUS zijn ingedeeld in de categorie 'overige partijen'. Deze laatste categorie besteedt gemiddeld de meeste tijd aan Statenwerk, namelijk 33,4 uur per week. Rechtse partijen besteden gemiddeld 22,1 uur per week aan Statenwerk en linkse partijen 21,4 uur. Dit is een verschil van 0,7 uur per week, een daling ten opzichte van 2013 toen het verschil 3 uur per week bedroeg. In 2010 besteedden linkse partijen gemiddeld net wat meer tijd aan het Statenwerk.

Figuur 3: Gemiddelde tijdsbesteding per week naar politieke partij

4.4 Tijdsbesteding naar leeftijd

Bij de gemiddelde tijdsverdeling naar leeftijd zijn er twee leeftijdscategorieën die duidelijk afwijken van de rest: Statenleden in de categorie 31-40 jaar besteden met 17,3 uur per week de minste tijd aan Statenwerk. Statenleden in de categorie 61-70 jaar besteden de meeste tijd met 27,1 uur per week. Statenleden uit andere leeftijdscategorieën besteden tussen de 20 en 23 uur per week aan Statenwerk. Deze resultaten komen deels overeen met de resultaten uit 2013: ook in 2017 besteedden Statenleden in de categorie 61-70 jaar de meeste tijd aan Statenwerk. Het positieve verband dat in 2010 gevonden werd tussen leeftijd en tijdsbesteding is niet gevonden in 2017. Ook in 2013 was dit verband niet zichtbaar.

4.5 Tijdsbesteding naar ervaring

Om de tijdsbesteding van Statenleden te vergelijken op basis van ervaring zijn de Statenleden gecategoriseerd op basis van het aantal zittingsperiodes in de categorieën 'weinig', 'middel', en 'veel', waarbij weinig staat voor 1 zittingsperiode, middel voor 2 zittingsperiodes, en veel voor 3 zittingsperiodes of meer. Statenleden met weinig ervaring besteden gemiddeld 22,3 uur per week aan het Statenwerk. Statenleden met middel en veel ervaring besteden respectievelijk 23,6 en 23,7 uur per week aan Statenwerk. Dat Statenleden met weinig ervaring het minste aantal uren besteden aan Statenwerk komt overeen met de resultaten van het NSO in 2013.

4.6 Tijdsbesteding naar geslacht

Vrouwelijke Statenleden besteden gemiddeld 24,2 uur per week aan Statenwerk, 2,1 uur meer dan hun mannelijke collega's. Dit was ook het geval in 2010 en 2013, al is het verschil wel afgenomen: in 2013 besteedden vrouwen 4,5 uur per week meer dan mannelijke collega's en in 2010 was dit verschil 4,1 uur per week.

4.7 Tijdsbesteding naar rol

Bij de vergelijking naar rol is onderscheid gemaakt tussen Statenleden die in 2017 deel uitmaken van een coalitiepartij en Statenleden die deel uitmaken van een oppositiepartij. Het verschil in tijdsbesteding tussen deze categorieën is klein: Statenleden in de oppositie besteden ruim een half uur per week meer aan Statenwerk. Ook in 2013 was er geen noemenswaardig verschil tussen de Statenleden met verschillende rollen. In 2010 was er wel een verschil in tijdsbesteding tussen de rollen; toen besteedden Statenleden uit oppositiepartijen gemiddeld 2,5 uur per week meer aan Statenwerk dan Statenleden uit coalitiepartijen.

4.8 Tijdsbesteding naar functie

Bij de vergelijking naar functie is onderscheid gemaakt tussen 'reguliere' Statenleden en fractievoorzitters. Fractievoorzitters ontvangen een hogere vergoeding dan 'reguliere' Statenleden, omdat deze functie extra werkzaamheden met zich meebrengt. Uit de enquête

blijkt dat fractievoorzitters gemiddeld ook daadwerkelijk meer tijd aan het Statenwerk besteden dan 'reguliere' Statenleden. Fractievoorzitters besteden 26,4 uur per week aan Statenwerk en 'reguliere' Statenleden 21,4 uur per week. Fractievoorzitters besteden daarmee 23,4% meer tijd aan het Statenwerk dan 'reguliere' Statenleden. Ook in 2010 en 2013 was dit het geval. Een deel van de hogere gemiddelde tijdsbesteding van fractievoorzitters is het gevolg van taken die bij het fractievoorzitterschap komen kijken. Aan deze werkzaamheden besteden fractievoorzitters gemiddeld 7,9 uur per week.

4.9 Tevredenheid totale tijdsbesteding

Om de tevredenheid te meten over de totale tijdsbesteding is in de enquête de vraag gesteld: "Bent u tevreden over het totaal aantal uren dat u gemiddeld per maand aan Statenwerk besteedt?" Een meerderheid van de Statenleden (55,4%) geeft aan tevreden te zijn met het totaal aantal uren dat hij/zij besteedt aan het Statenwerk. 26,3% geeft aan meer tijd te willen besteden aan het Statenwerk en 18,3% zou er graag minder tijd aan willen besteden. Ten opzichte van 2013 is het aantal Statenleden dat aangeeft tevreden te zijn over de huidige tijdsbesteding licht gedaald met 3,9%. Een hoger percentage Statenleden geeft aan meer tijd te willen besteden aan het Statenwerk in 2017 ten opzichte van 2013.

Statenleden die aangeven tevreden te zijn over de totale tijdsbesteding geven aan gemiddeld 22,9 uur per week te besteden aan Statenwerk, vrijwel gelijk aan het landelijk gemiddelde. Statenleden die aangeven minder tijd te willen besteden aan het Statenwerk zijn gemiddeld het meeste aantal uren bezig (24,4 uur per week). Statenleden die meer tijd willen besteden aan Statenwerk besteden gemiddeld de minste tijd (21,7 uur per week). Deze resultaten komen overeen met de resultaten van de onderzoeken uit 2010 en 2013.

Een andere maatstaf voor de tevredenheid over de totale tijdsbesteding is de bereidwilligheid van een Statenlid om zichzelf herkiesbaar te stellen voor een volgende periode. Van alle Statenleden geeft 51% aan een nieuwe periode als Statenlid te willen, 15,8% wil dit niet en 33,2% geeft aan hierover nog geen beslissing te hebben genomen. Opvallend is dat Statenleden die aangeven meer tijd te willen besteden aan het Statenwerk, het vaakst beschikbaar zijn voor een nieuwe periode als Statenlid (59,2%). Statenleden die minder tijd zouden willen besteden geven het minst vaak aan een nieuwe periode als Statenlid te willen, namelijk 44,1%. Hun ontevredenheid over de totale tijdsbesteding per week is dus ook zichtbaar in de bereidheid om een nieuwe periode zitting te nemen in de Provinciale Staten. Binnen deze groep is de twijfel ook het grootst: 41,2% geeft aan nog geen beslissing genomen te hebben over een eventuele nieuwe periode.

4.10 Betaald werk en opleiding

Van alle Statenleden geeft 71,8% aan een betaalde baan te hebben en/of een opleiding te volgen: 67% heeft een baan, 0,5% volgt een opleiding en 4,4% doet beide. 28,2% heeft dus geen baan en/of volgt geen opleiding naast het Statenwerk. Dit betekent dat het percentage Statenleden dat een baan heeft en/of een opleiding volgt licht gedaald is. In 2013 was dit percentage 74,7% en in 2010 76,2%. Na deze constatering is gekeken naar het aantal uren per week dat Statenleden besteden aan hun werk en/of opleiding.

In 2017 besteden Statenleden die een betaalde baan hebben en/of een opleiding volgen daar gemiddeld 33,3 uur per week aan. Dit is een verdere stijging in vergelijking met 2013 (32 uur per week) en 2010 (30,6 uur per week). Deze Statenleden besteden gemiddeld 20,9 uur per week aan Statenwerk. Gecombineerd met de tijdsbesteding aan het Statenwerk hebben de Statenleden in 2017 een gemiddelde werkbelasting van 54,2 uur per week. Ook deze werkbelasting stijgt: in 2013 bedroeg deze 53,7 uur per week en in 2010 53,6 uur per week. Van alle vrouwelijke Statenleden heeft 73,9% een betaalde baan en/of opleiding naast het Statenwerk, een opvallende stijging met bijna 10% ten opzichte van 2013. Voor het eerst zijn er relatief meer vrouwelijke dan mannelijke Statenleden die het Statenwerk combineren met een betaalde baan en/of opleiding. Vrouwelijke Statenleden die een betaalde baan hebben en/of een opleiding volgen besteden daaraan gemiddeld 30,4 uur per week. Van alle mannelijke Statenleden heeft 71,3% een betaalde baan en/of een opleiding naast het Statenwerk. Deze mannelijke Statenleden besteden hieraan gemiddeld 34,8 uur per week. Ten opzichte van 2013 is het percentage mannelijke Statenleden dat werkt en/of een opleiding volgt ongeveer gelijk gebleven. Dit geldt ook voor het aantal uren dat zij hieraan besteden.

4.11 Conclusie

In 2017 besteedt een Statenlid gemiddeld 22,76 uur per week aan Statenwerk. Dit is 1,3 uur per week meer dan de gemiddelde tijdsbesteding in 2013. Vergeleken met 2010 is de tijdsbesteding ongeveer gelijk gebleven. De gemiddelde tijdsbesteding verschilt sterk per provincie. Statenleden van Utrecht besteden ruim 11 uur per week minder aan het Statenwerk dan Statenleden uit Limburg. Tussen de verschillende politieke partijen bestaan er geen grote verschillen in tijdsbesteding. Het percentage Statenleden dat tevreden is met de tijdsbesteding is gedaald ten opzichte van 2013 met 3,9%. Van de Statenleden die ontevreden zijn over de tijdsbesteding wil 59% graag meer en 41% graag minder tijd besteden aan Statenwerk. Het percentage Statenleden dat een betaalde baan heeft, daalt sinds 2010. In 2010 was dit percentage nog 76,2%, in 2013 74,4% en in 2017 71,8%.

Sjo Smeets

GroenLinks, Provincie Noord-Brabant

[linkedin.com/in/sjosmeets](https://www.linkedin.com/in/sjosmeets)

twitter.com/sjosmeets

[facebook.com/sjo.smeets.7](https://www.facebook.com/sjo.smeets.7)

"Mijn interesse voor de Provincie begon met een stage bij de Provincie Gelderland. Daar ben ik besmet geraakt met het provincievirus. Inmiddels ben ik al 10 jaar betrokken bij de Provinciale Staten; eerst voor D66 en nu voor GroenLinks. Het leuke aan de Provincie is dat je een intermediaire rol hebt, tussen de gemeente en het Rijk in. Dit zorgt er echter ook voor dat de Provincie soms meer een papierfabriek is dan de gemeente, omdat de gemeente dichter bij de burger staat.

Naast het Statenlidmaatschap heb ik tien jaar lang een vrij drukke baan gehad. Dat is soms moeilijk te combineren, vooral op privégebied. Je kan wel zeggen dat het Statenlidmaatschap eigenlijk een tweede baan is. Het is daarom belangrijk om goede afspraken te maken en niet tegen alles ja te zeggen. Zeker voor de wat kleinere partijen, zoals GroenLinks in Noord-Brabant, is dat van belang. Ik zou een hele werkweek kunnen vullen als ik wel tegen alles ja zou zeggen.

Om ervoor te zorgen dat Statenleden hun werk goed kunnen uitvoeren is het belangrijk dat er goede ondersteuning beschikbaar is. Ik heb bijvoorbeeld gelobbyd voor een verbetering van de griffie in Noord-Brabant. Daar zitten nu erg goede adviseurs die de Statenleden op allerlei gebieden kunnen ondersteunen. Ook de Zuidelijke Rekenkamer is een belangrijk adviesorgaan waar Statenleden veel aan hebben. De ondersteuning zou wel nog uitgebreid kunnen worden. Twee extra onderzoekers bij de Rekenkamer zou bijvoorbeeld al heel veel uitmaken. Op die manier wordt het voor Statenleden ook beter mogelijk om 'op te boksen' tegen het ambtenarenapparaat van Gedeputeerde Staten."

5 Werkzaamheden

Dit hoofdstuk beantwoordt de onderzoeksvraag “Wat is de tijdsbesteding gerelateerd aan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden in Nederland in 2017 en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden ten opzichte van 2013 en 2010?”. Met het beantwoorden van deze vraag gaat dit hoofdstuk dieper in op de invulling van de tijd die Statenleden aan het Statenwerk besteden. Ook hierbij zijn de resultaten geanalyseerd voor Statenleden in het algemeen en naar provincie, politieke partij, leeftijd, ervaring, geslacht, rol, functie en tevredenheid. De verschillende werkzaamheden zijn ook getoetst aan de doelstelling in de Wet Dualisering om ten minste de helft van de tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie.

5.1 Algemeen

De respondenten hebben in de webenquête voor 17 verschillende categorieën van werkzaamheden aangegeven hoeveel uur per maand zij hier gemiddeld aan besteden. Deze verschillende soorten werkzaamheden zijn te zien in tabel 1. De werkzaamheden zijn vervolgens onderverdeeld in bestuurlijke activiteiten en volksvertegenwoordigende activiteiten. Hierdoor is het mogelijk te toetsen of Statenleden voldoen aan de doelstelling om de meeste tijd, oftewel minimaal 50%, te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Uit tabel 1 blijkt dat Statenleden in 2017 27,6% van de totale tijdsbesteding (27,3 uur per maand) besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Verder besteden Statenleden 68,8% van de totale tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten en 3,6% aan overige activiteiten. Onder overige activiteiten vallen werkzaamheden die Statenleden tijdens het invullen van de enquête niet konden categoriseren in een van de soorten werkzaamheden die opgenomen waren in de enquête. Ten opzichte van 2013 is de relatieve tijdsbesteding van Statenleden aan volksvertegenwoordigende werkzaamheden gestegen van 26,3% naar 27,6%. De verhouding bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten blijft over de jaren heen in grote lijnen gelijk. De tijdsbesteding komt niet overeen met de doelstelling van de Wet Dualisering van het provinciebestuur om tenminste 50% van

de tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten te besteden.

Uit een analyse van de specifieke werkzaamheden blijkt dat Statenleden relatief het grootste gedeelte van hun tijd kwijt zijn aan het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten. Ook besteden Statenleden relatief veel tijd aan verschillende soorten vergaderingen, zoals fractievergaderingen, commissievergaderingen en Provinciale Statenvergaderingen. Waar Statenleden ten opzichte van 2013 in 2017 relatief minder tijd besteden aan het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten (-2,9%), besteden ze relatief meer tijd aan commissie- en Provinciale Statenvergaderingen (respectievelijk +1,1% en +0,4%). Van de volksvertegenwoordigende activiteiten zijn Statenleden relatief meer tijd gaan besteden aan persoonlijk contact met (groepen van) burgers (+1,0%) en werkbezoeken (+0,6%) en relatief minder tijd aan internetactiviteiten (-0,9%).

5.2 Werkzaamheden naar provincie

Figuur 4 en 5 tonen de verdeling van de tijdsbesteding van Statenleden over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar provincie. Figuur 4 geeft het overzicht over 2010, 2013 en 2017. Figuur 5 laat het beeld over 2017 zien. De provincies zijn op basis van inwonertal gerangschikt van groot naar klein. Tussen de provin-

Tabel 1: Tijdsbesteding aan activiteiten (N = 191)

Bestuurlijke activiteiten	% van het totaal 2010	% van het totaal 2013	% van het totaal 2017	Vershil 2013-2017
Lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten	17,7%	18,3%	15,4%	-2,9%
Commissievergadering	7,9%	8,1%	9,2%	+1,1%
Fractievergadering	8,2%	8,6%	8,4%	-0,2%
Provinciale Statenvergadering	7,5%	7,8%	8,2%	+0,4%
Internetactiviteiten: e-mail, internetdiscussies, weblog, twitter, etc.	6,8%	6,4%	5,5%	-0,9%
Partijvergadering/-bijeenkomsten	4,3%	4,4%	5,3%	+0,9%
Maken van notities en opstellen van schriftelijke vragen	4,0%	3,8%	4,8%	+1,0%
Contact met coalitie-/oppositiepartners	2,8%	2,9%	3,6%	+0,7%
Telefonische contacten	4,3%	3,2%	3,5%	+0,3%
Contact met andere overheden	3,1%	3,1%	2,5%	-0,6%
Activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap	1,6%	1,9%	2,4%	+0,5%
Totaal bestuurlijke activiteiten	68,2%	68,3%	68,8%	+0,5%
Volksvertegenwoordigende activiteiten				
Werkbezoeken	6,0%	6,9%	7,5%	+0,6%
Internetactiviteiten: e-mail, internetdiscussies, weblog, twitter, etc.	6,8%	6,4%	5,5%	-0,9%
Activiteiten in maatschappelijke organisaties	6,3%	5,1%	5,3%	+0,2%
Persoonlijk contact met (groepen van) burgers	4,2%	4,1%	5,1%	+1,0%
Contact met vertegenwoordigers van groepen mensen	2,5%	2,6%	2,7%	+0,1%
Contact met media	1,3%	1,2%	1,6%	+0,4%
Totaal Volksvertegenwoordigende activiteiten	27,0%	26,3%	27,6%	+1,3%
Overige activiteiten	4,9%	5,4%	3,6%	-1,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	

cies zijn geen grote verschillen waar te nemen en er is geen verband zichtbaar tussen het aantal inwoners per provincie en de verhouding bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten. Statenleden uit de provincie Flevoland besteden relatief de meeste tijd aan bestuurlijke activiteiten en de minste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

“ Je kan wel zeggen dat het Statenlidmaatschap eigenlijk een tweede baan is. Het is daarom belangrijk om goede afspraken te maken en niet tegen alles ja te zeggen. Zeker voor de wat kleinere fracties is dat van belang. Ik zou een hele werkweek kunnen vullen als ik tegen alles ja zou zeggen.”

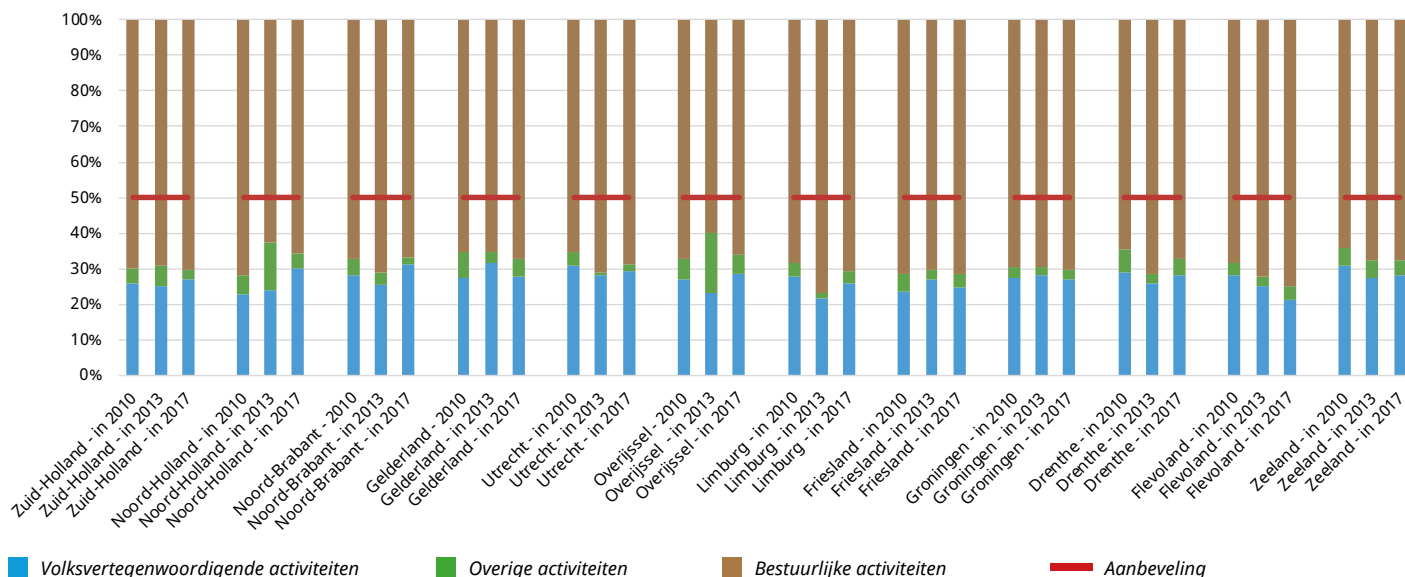
- Een respondent

gende activiteiten. Statenleden uit de provincies Noord-Holland en Overijssel besteden relatief de minste tijd aan bestuurlijke activiteiten. Statenleden in Noord-Brabant besteden relatief de meeste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. In vergelijking met 2013 besteden Statenleden uit 8 van de 12 provincies in 2017 gemiddeld relatief meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Statenleden uit Gelderland (-4,1%), Flevoland (-3,9%), Fryslân (-2,4%) en Groningen (-1,0%) besteden in 2017 relatief minder tijd aan volks-

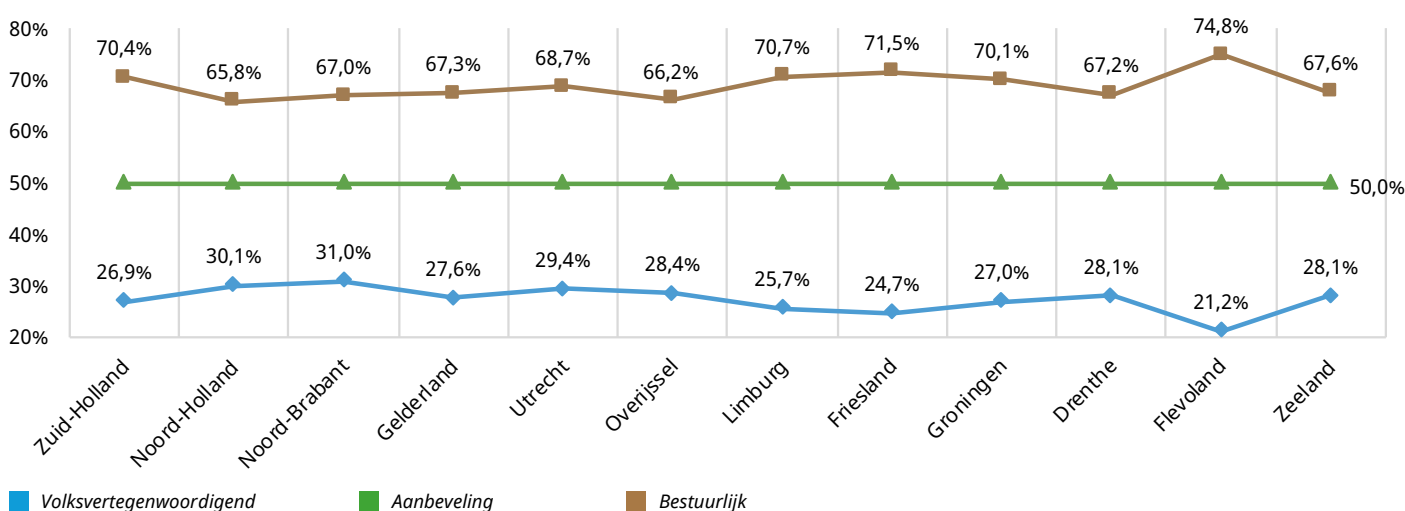
vertegenwoordigende activiteiten ten opzichte van 2013. Statenleden uit de provincies Noord-Holland (+6,2%), Noord-Brabant (+5,8%), Overijssel (+5,2%) en Limburg (+4,1%) laten sinds 2013 de grootste toename van relatieve tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten zien.

Een nadere analyse van de verschillende activiteiten laat zien dat de relatieve tijdsbesteding verschilt per provincie. In de provincies Limburg en Zuid-Holland besteden Statenleden relatief de meeste tijd aan het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten (respectievelijk 20,3 en 19,1 uur per maand). De Statenleden in Noord-Brabant besteden hier gemiddeld 9,7 uur per maand aan, de laagste tijdsbesteding voor het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten. De tijd besteed aan Provinciale Statenvergaderingen is onder Statenleden uit Noord-Brabant dan weer relatief hoog: 11 uur per maand. In Drenthe zijn Statenleden gemiddeld 4,9 uur per maand kwijt aan deze vergaderingen. Ook in de tijd die Statenleden besteden aan werkbezoeken zijn duidelijke verschillen tussen provincies te zien. In Limburg (8,4 uur per maand), Noord-Holland (8,6 uur per maand) en Overijssel (10,3 uur per maand) besteden Statenleden relatief veel tijd aan deze activiteit. In de provincies Flevoland en Fryslân ligt de gemiddelde tijdsbesteding duidelijk lager, met gemiddelden van respectievelijk 4,9 en 5,0 uur per maand.

Figuur 4: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar provincie (N = 191)

Figuur 5: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar provincie 2017 (N = 191)

5.3 Werkzaamheden naar politieke partij

Figuur 6 en 7 tonen de verdeling van de tijdsbesteding van Statenleden over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar politieke partij. Figuur 6 geeft het overzicht over 2010, 2013 en 2017. Figuur 7 laat het beeld over 2017 zien. De PVV en 50PLUS ontbreken in 2010, omdat deze partijen in dat jaar nog geen zetels hadden in de Provinciale Staten. De figuren laten zien dat de verschillen tussen politieke partijen relatief klein zijn. Statenleden van de ChristenUnie (74,2%), de PVV (73,3%), en GroenLinks (72,9%) besteden relatief de meeste tijd aan bestuurlijke activiteiten. Dit zijn andere partijen dan in 2013. In dat jaar besteedden Statenleden van de SGP en 50PLUS relatief de meeste tijd aan bestuurlijke activiteiten en besteedden Statenleden van de PVV de minste tijd aan bestuurlijke activiteiten. In 2017 besteden Statenleden van de PvdA relatief de minste tijd aan bestuurlijke activiteiten, namelijk 64%. Statenleden van deze partij besteden 32,4% van de tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten, waarmee Statenleden van de PvdA het dichtst bij de doelstelling komen om 50% van de tijd aan deze activiteiten te besteden.

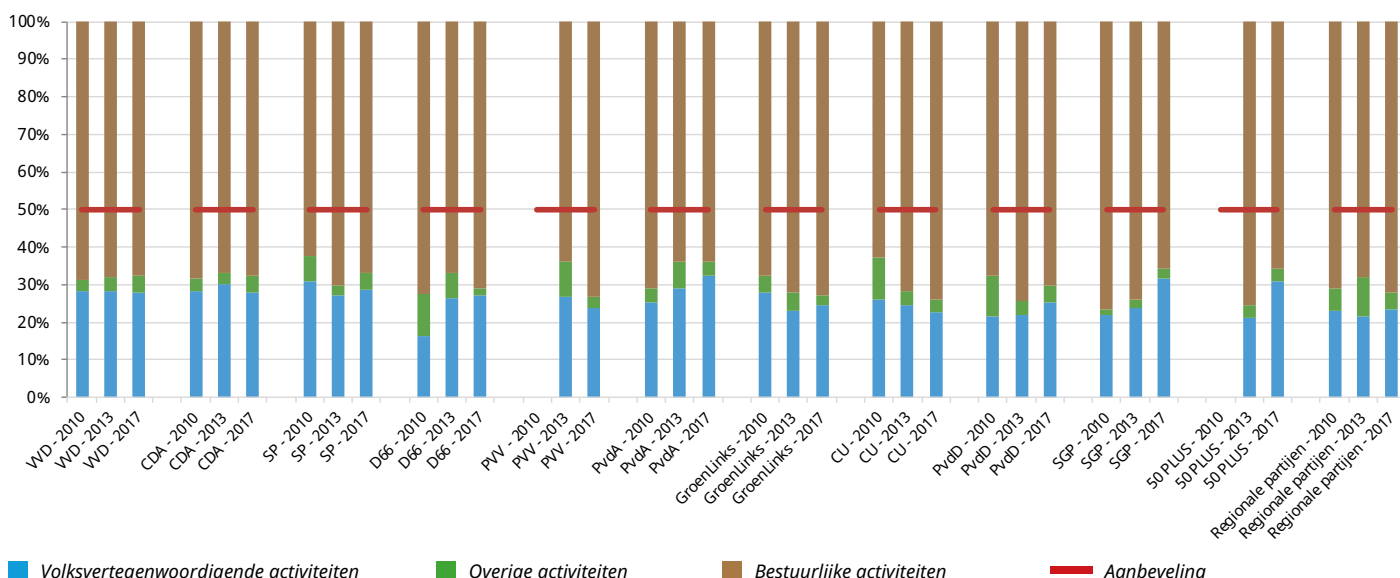
Een nadere analyse van de verschillende bestuurlijke activiteiten laat zien dat Statenleden van 50PLUS en regionale partijen relatief de meeste tijd besteden aan het lezen van vergaderstukken en het

voorbereiden van vergaderingen. Statenleden van de PvdA besteden hieraan de minste tijd. De tijd die Statenleden hieraan besteden lijkt samen te hangen met de grootte van de fracties: Statenleden in kleinere fracties besteden gemiddeld meer tijd aan het lezen van de vergaderstukken en het voorbereiden van vergaderingen dan Statenleden uit grotere fracties. Dit was ook het geval in 2010 en 2013. Ook de relatieve tijdsbesteding aan commissievergaderingen hangt net als in 2010 en 2013 samen met de grootte van fracties: Statenleden uit kleinere fracties, zoals van de verschillende regionale partijen en 50PLUS, besteden ook in 2017 meer tijd aan commissievergaderingen dan Statenleden van grotere fracties. In de interviews geven Statenleden als mogelijke verklaring dat een fractielid van een kleine fractie naar meerdere commissievergaderingen moet, inclusief voorbereiding.

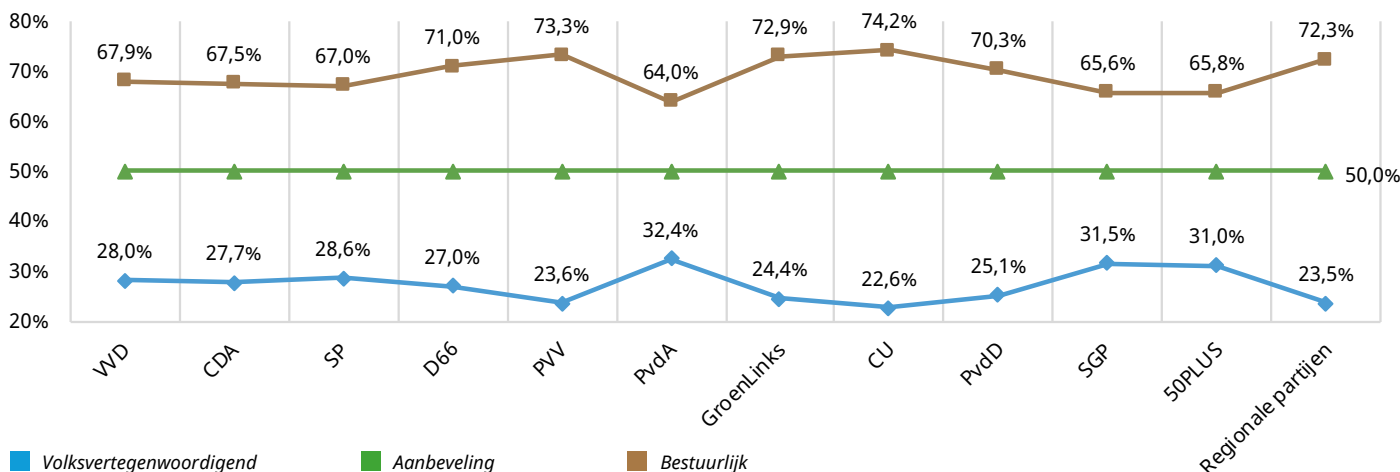
“ Voor een éénmansfractie vergt het Statenwerk veel tijd, onder andere door veel bijeenkomsten en leeswerk, maar ook veel reistijd. ”

- Een respondent

Figuur 6: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar politieke partij (N = 191)

Figuur 7: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar politieke partij 2017 (N = 191)

Ook een nadere analyse van de verschillende volksvertegenwoordigende activiteiten laat zien dat er verschillen zijn tussen partijen. Aan werkbezoeken besteden Statenleden van 50PLUS opvallend meer tijd dan Statenleden van andere partijen, gemiddeld 13 uur per maand. Statenleden van de meeste andere partijen besteden hier gemiddeld tussen de 5 en 7 uur per maand aan. Ook aan activiteiten in maatschappelijke organisaties besteden Statenleden van 50PLUS de meeste tijd. Statenleden van de VVD en het CDA besteden ook meer dan gemiddeld tijd aan deze activiteiten. Statenleden van GroenLinks, de ChristenUnie, de SGP en de PvdD besteden relatief weinig tijd aan activiteiten in maatschappelijke organisaties. Net als in 2010 en 2013 besteden Statenleden van de ChristenUnie en de SGP relatief de minste tijd aan internetactiviteiten.

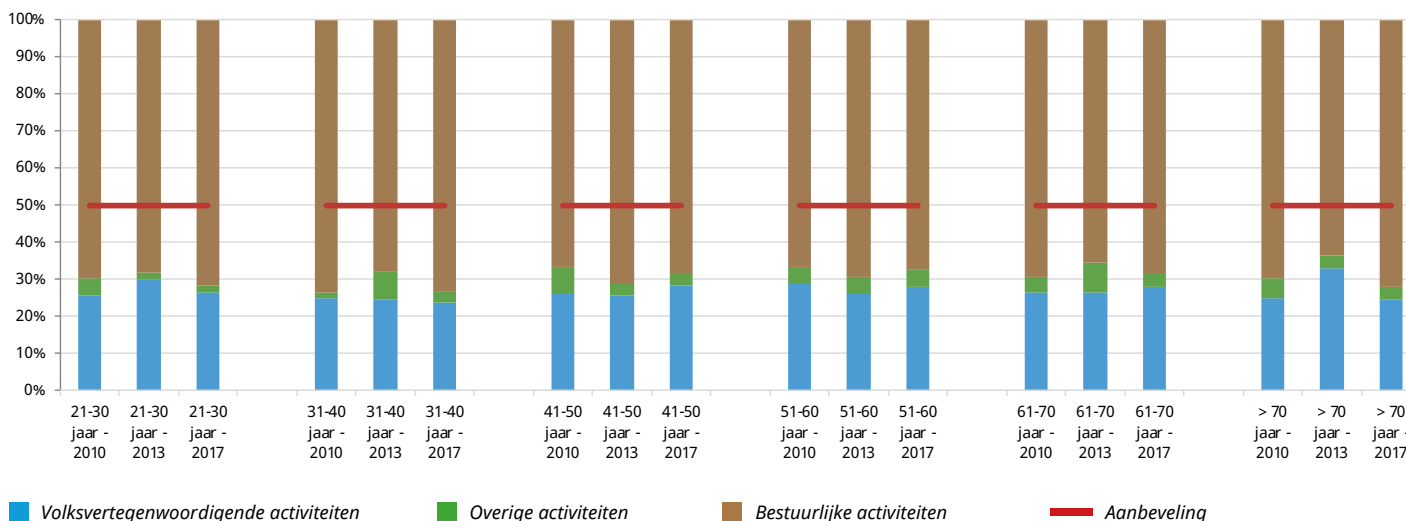
5.4 Werkzaamheden naar leeftijd

Figuur 8 en 9 tonen de verdeling van de tijdsbesteding van Statenleden over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar leeftijd. Figuur 8 geeft het overzicht over 2010, 2013 en 2017. Figuur 9 laat het beeld over 2017 zien. De figuren laten zien dat Statenleden tussen de 31 en 40 jaar de meeste tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten (73%). Opvallend is dat de oudste Statenleden, oftewel de leeftijdscategorie >70 jaar, hier direct achteraan komt met een relatieve tijdsbesteding van 72,1% aan bestuurlijke activiteiten.

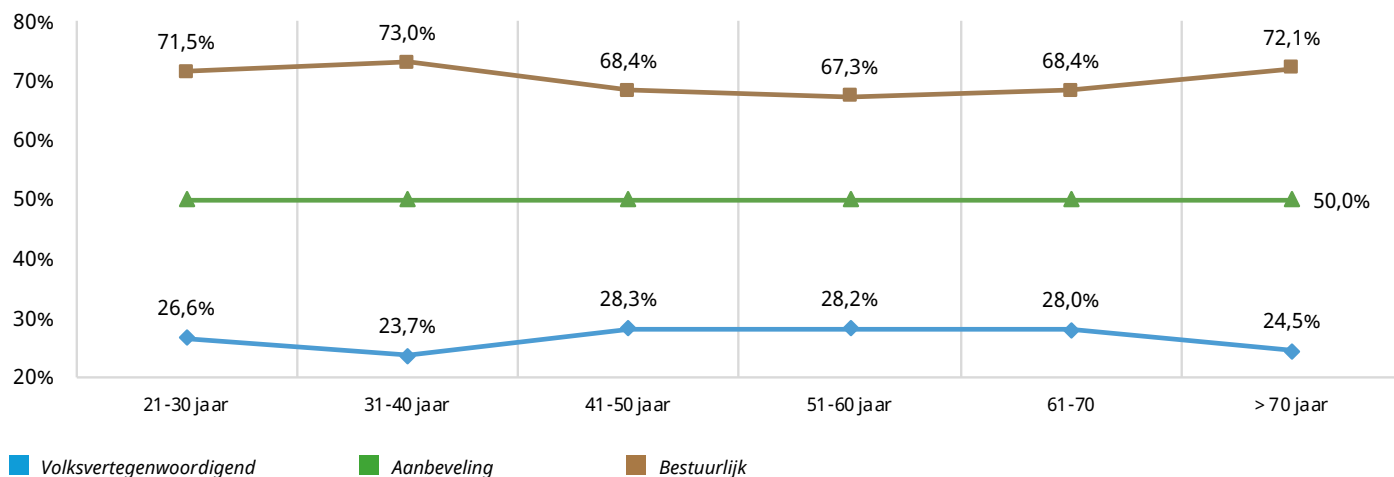
De Statenleden in de categorie 41-50 jaar besteden relatief de meeste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Zij komen uit op een gemiddelde relatieve tijdsbesteding van 28,3%.

Een nadere analyse van de verschillende bestuurlijke activiteiten naar leeftijd laat zien dat er verschillen zijn tussen de leeftijdsgroepen bij de afzonderlijke activiteiten. Vooral bij de activiteit 'lezen van vergaderstukken en voorbereiden van vergaderingen' zijn verschillen te zien. Opvallend is dat Statenleden ouder dan 70 jaar de meeste tijd besteden aan deze activiteit, terwijl zij in 2013 relatief de minste tijd besteedden aan deze activiteit. Dit resultaat komt wel weer meer overeen met de resultaten van het Nationaal Statenledenonderzoek uit 2010. Over het algemeen neemt de relatieve tijdsbesteding aan het maken van notities en schriftelijke vragen, ook een bestuurlijke activiteit, toe naarmate de leeftijd van Statenleden toeneemt. De relatieve tijdsbesteding aan Provinciale Statenvergaderingen en partijvergaderingen/-bijeenkomsten neemt juist af naarmate de leeftijd van Statenleden toeneemt. Dit komt overeen met de resultaten van 2013. Statenleden in de categorieën 41-50, 51-60, en 61-70 besteden de meeste tijd aan internetactiviteiten. Het verband dat de tijdsbesteding aan internetactiviteiten afneemt naarmate de leeftijd van Statenleden hoger is, dat zichtbaar was in het Nationaal Statenledenonderzoek 2010, is niet geconstateerd in 2017.

Figuur 8: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar leeftijd (N = 191)

Figuur 9: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar leeftijd 2017 (N = 191)

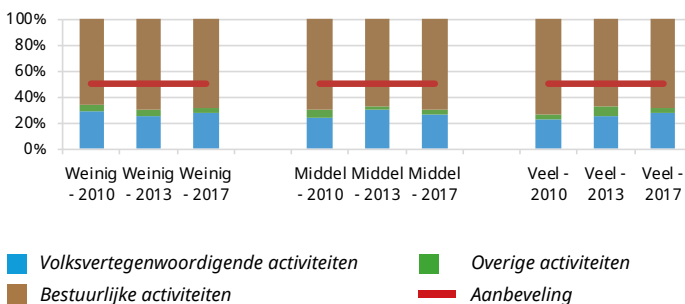
5.5 Werkzaamheden naar ervaring

Figuur 10 en 11 tonen de verdeling van de tijdsbesteding van Statenleden over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar ervaring. Figuur 10 geeft het overzicht over 2010, 2013 en 2017. Figuur 11 laat het beeld over 2017 zien. Statenleden die voor de tweede periode actief zijn (middel) besteden in 2017 relatief de meeste tijd aan bestuurlijke activiteiten, al zijn de verschillen met de andere categorieën klein. Statenleden die nu voor de eerste periode in Provinciale Staten zitten en dus in de categorie 'weinig ervaring' vallen, besteden relatief de meeste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. In 2013 besteedden Statenleden met weinig ervaring relatief de meeste tijd aan bestuurlijke activiteiten.

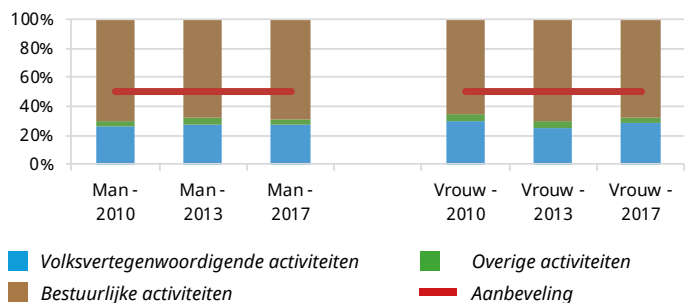
5.6 Werkzaamheden naar geslacht

Figuur 12 en 13 tonen de verdeling van de tijdsbesteding van Statenleden over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar geslacht. Figuur 12 geeft het overzicht over 2010, 2013 en 2017. Figuur 13 laat het beeld over 2017 zien. In de figuren is te zien dat mannelijke Statenleden in 2017 relatief meer tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten dan hun vrouwelijke collega's. Dit wijkt af van 2013, toen vrouwelijke Statenleden relatief meer tijd besteedden aan bestuurlijke activiteiten. De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn relatief klein.

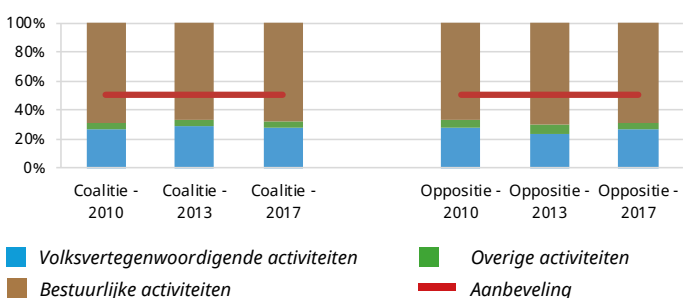
Figuur 10: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar ervaring (N = 191)

Figuur 12: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar geslacht (N = 191)

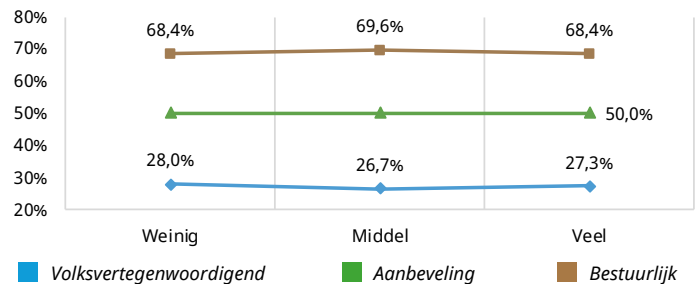
Figuur 14: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar rol (N = 191)

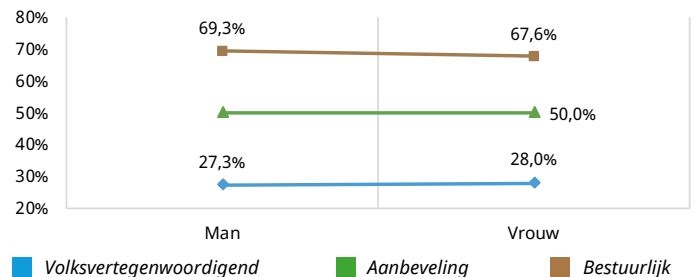
5.7 Werkzaamheden naar rol

Figuur 14 en 15 tonen de verdeling van de tijdsbesteding van Statenleden over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar rol. Figuur 14 geeft het overzicht over 2010, 2013 en 2017. Figuur 15 laat het beeld over 2017 zien. Figuur 15 laat zien dat er in 2017 slechts een klein verschil is in de relatieve tijdsbesteding tussen Statenleden van coalitiepartijen en Statenleden van partijen die oppositie voeren. Statenleden van oppositiepartijen besteden relatief meer tijd aan bestuurlijke activiteiten dan Statenleden van coalitiepartijen. Coalitiepartijen besteden relatief meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten dan leden van oppositiepartijen. De verschillen zijn echter klein. Een nadere analyse van tijdsbesteding aan verschillende bestuurlijke activiteiten wijst uit dat Statenleden die oppositie voeren bijna 2,5% meer tijd besteden aan het lezen van vergaderstukken en voorbereiden van vergaderen en 2,5% meer aan commissievergaderingen dan Statenleden uit coalitiepartijen. Voor de overige bestuurlijke activiteiten is het verschil in tijdsbesteding tussen oppositie en coalitie gering. Deze resultaten komen sterk overeen met de resultaten uit 2013. Een nadere analyse van de tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten laat zien dat Statenleden in oppositiepartijen relatief meer tijd besteden aan contact met de media dan leden van coalitiepartijen. De relatieve tijdsbesteding aan contact met vertegenwoordigers van (groepen) mensen is ongeveer gelijk. Aan de overige werkzaamheden besteden leden van coalitiepartijen meer tijd dan Statenleden die oppositie voeren.

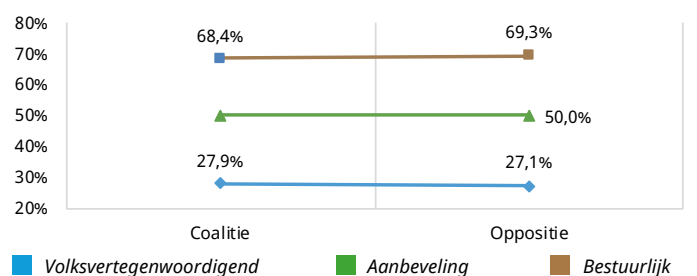
Figuur 11: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar ervaring 2017 (N = 191)

Figuur 13: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar geslacht 2017 (N = 191)

Figuur 15: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar rol 2017 (N = 191)

5.8 Werkzaamheden naar functie

Figuur 16 en 17 tonen de verdeling van de tijdsbesteding van Statenleden over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar functie. Figuur 16 geeft het overzicht over 2010, 2013 en 2017. Figuur 17 laat het beeld over 2017 zien. Voor zowel fractievoorzitters als bij 'reguliere' Statenleden is de relatieve tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten toegenomen. Daarbij besteden 'reguliere' Statenleden relatief meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Dit komt overeen met de resultaten uit 2010 en 2013. Fractievoorzitters besteden een groter deel van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten, net als in 2010 en 2013.

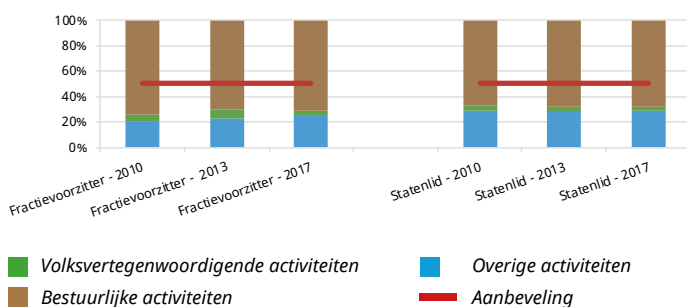
Een nadere analyse van de tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten laat zien dat fractievoorzitters relatief meer tijd besteden aan activiteiten die te maken hebben met de voorbereiding van vergaderingen. Hierin zijn de activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap ook meegenomen. Een nadere analyse van de tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten laat zien dat 'reguliere' Statenleden relatief meer tijd besteden aan werkbezoeken en activiteiten in maatschappelijke organisaties zoals vrijwilligerswerk. Fractievoorzitters besteden relatief iets meer tijd aan contact met vertegenwoordigers van groepen burgers en contact met de media.

5.9 Tevredenheid over tijdsbesteding per werkzaamheid

Op de vraag "Bent u tevreden over de huidige verdeling van uw tijd over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken?" geeft 52,7% aan tevreden te zijn met de tijdsverdeling. 47,3% van de respondenten zou de tijd anders in willen delen. Het percentage dat tevreden is over de tijdsverdeling is daarmee gedaald ten opzichte van 2013, toen was 56,1% van de Statenleden tevreden. In 2010 was 52,2% van de Statenleden tevreden.

Figuur 18 en 19 tonen de verdeling van de tijdsbesteding van Statenleden over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar tevredenheid. Figuur 18 geeft het overzicht over 2010, 2013 en 2017. Figuur 19 laat het beeld over 2017 zien.

Figuur 16: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar functie (N = 191)

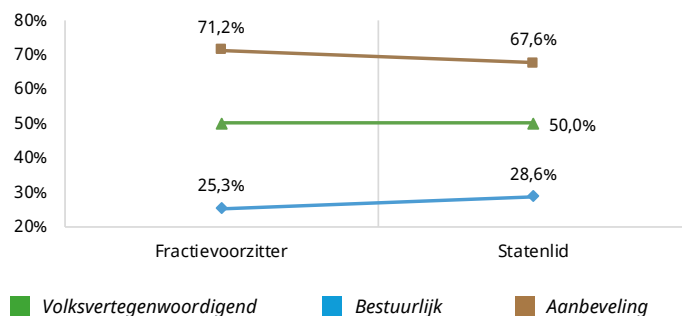
Statenleden die tevreden zijn over de indeling in 2017 besteden relatief meer tijd aan volksvertegenwoordigende taken dan Statenleden die liever een andere indeling van hun tijd zouden willen. Dit komt overeen met de resultaten uit 2013. In 2017 besteden tevreden Statenleden gemiddeld 66% van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten en 30,2% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Statenleden die hun tijd graag anders zouden willen indelen, besteden in 2017 gemiddeld 71,8% van de tijd aan bestuurlijke activiteiten en 24,6% van de tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Van de Statenleden die hun tijd liever anders zouden willen indelen, is geanalyseerd aan welke werkzaamheden zij meer, evenveel of minder tijd zouden willen besteden. 28,2% geeft aan liever minder tijd te besteden aan het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten. 28,2% wil minder tijd besteden aan Provinciale Statenvergaderingen. Aan commissievergaderingen wil 31,7% minder tijd besteden. Aan de andere kant geeft 65,6% van de Statenleden die hun tijd liever anders indelen aan meer tijd te willen besteden aan werkbezoeken. Een meerderheid van de Statenleden wil meer tijd besteden aan persoonlijk contact met de burger (73,7%) en contact met vertegenwoordigers van groepen mensen (62,9%). Deze resultaten komen grotendeels overeen met de resultaten van 2010 en 2013.

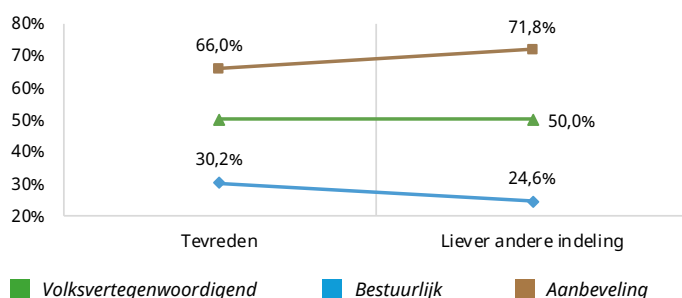
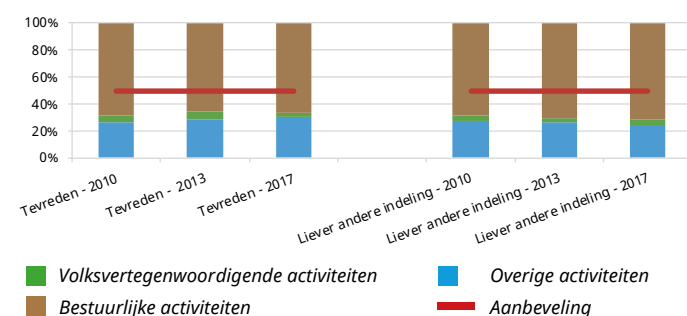
5.10 Conclusie

Nederlandse Statenleden besteden gemiddeld 68% van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten. Statenleden besteden gemiddeld 27,3% van de totale tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Ten opzichte van 2010 en 2013 is de relatieve tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten gestegen met 1,3%. De relatieve tijdsbesteding komt net als in 2010 en 2013 in 2017 niet overeen met het streven naar aanleiding van de Wet Dualisering om tenminste de helft van de tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Uit een nadere analyse van de relatieve tijdsbesteding blijkt dat de resultaten uit 2017 op veel aspecten overeenkomen met de resultaten uit 2013 en 2010. Over het algemeen zijn er weinig verschillen tussen de categorieën. Wel zijn er duidelijke verschillen te zien tussen de verschillende provincies en politieke partijen. Hier is er geen verband tussen de grootte van de provincie of de gemiddelde fractiegrootte van partijen en de relatieve tijdsbesteding.

Figuur 17: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar functie 2017 (N = 191)

Figuur 18: Verdeling tijdsbesteding aan activiteiten naar tevredenheid

Een meerderheid van de Statenleden (52,7%) is tevreden met de huidige tijdsindeling. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2010. Toch zou 47,3% van de Statenleden hun tijd liever anders indelen. Deze Statenleden willen gemiddeld genomen minder tijd besteden

aan bestuurlijke activiteiten en meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Statenleden willen vooral meer tijd besteden aan persoonlijk contact met de burger en (vertegenwoordigers van) groepen mensen.

Engeline van Steenbrugge

CDA, Provincie Gelderland

www.linkedin.com/in/engeline-van-steenbrugge-9408428

Het gemiddelde van bijna 23 uur per week is een goede weergave van de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden. Een Statenlid is al veel tijd kwijt aan de verschillende vergaderingen en werkbezoeken en moet daarnaast nog vergaderingen voorbereiden en dossiers bijhouden. Dan kom je al snel op dit gemiddelde. Als je jezelf kandidaat stelt als Statenlid weet je dat deze functie veel tijd zal kosten. Ik zie dat niet als een probleem, al word je wel in andere activiteiten beperkt. Ik ben bijvoorbeeld directiesecretaresse op detacheringsbasis en zie weleens erg leuke baantjes voorbijkomen die ik graag zou willen doen, maar niet kan combineren met het Statenwerk.

Dit komt voornamelijk doordat veel Statenwerk overdag gebeurt. In de Provincie Gelderland ben je daar bijvoorbeeld standaard de gehele woensdag mee bezig. Het gevolg hiervan is dat je een dag in de week minder kan werken. De vergoeding die je krijgt als Statenlid compenseert deze verloren werkdag niet. Wat mij betreft zou de vergoeding dus omhoog moeten. Tegelijkertijd is het wel zo dat je geen Statenlid zou moeten worden voor het geld. Voor mij is dat in ieder geval geen drijfveer. Het belangrijkste is dat je politiek leuk vindt en dingen wilt bereiken voor de burger. Het Statenlidmaatschap heeft vooral veel mooie kanten.

6 Honorering Provinciale Statenleden

Dit hoofdstuk staat in het teken van de vierde onderzoeksvraag van dit onderzoek: “Wat is de vergoeding die Provinciale Statenleden ontvangen voor het Statenwerk in 2017 en in hoeverre verschilt deze vergoeding van de vergoeding in 2013 en 2010?”. Na het overzicht van de totale jaarlijkse kosten voor vergoedingen aan Statenleden, gaat het hoofdstuk in op het uurtarief van Statenleden, de kosten per activiteit en de tevredenheid van Statenleden met betrekking tot de vergoeding die zij voor het Statenwerk ontvangen. Het hoofdstuk besluit met een conclusie.

6.1 Vergoeding

In artikel 2, tweede lid, van het Rechtspositiebesluit staten- en commissieleden is de vergoeding voor de werkzaamheden voor Statenleden vastgelegd. Dit artikel legt jaarlijks de maximale vergoeding voor Statenleden vast. Provincies kunnen per verordening beslissen om tot maximaal 20% naar beneden af te wijken van het in artikel 2 genoemde bedrag. Uit de Verordeningen rechtspositie gedeputeer-

den, staten- en commissieleden van de verschillende provincies blijkt dat alle provincies de maximale vergoeding hanteren. Deze maximale vergoeding is daarom voor alle provincies opgenomen in tabel 2.

Uit tabel 2 blijkt dat Statenleden jaarlijks in totaal € 7.960.050 aan vergoeding ontvangen. In deze berekening zijn de onkostenvergoe-

Tabel 2: Overzicht van de vergoeding die Statenleden ontvangen in 2017 en in 2013

Provincie	Aantal inwoners	Aantal Statenleden	Maximale jaarlijkse vergoeding	Totaal aan vergoedingen op jaarbasis
Zuid-Holland	3.607.150	55	€ 13.965,00	€ 768.075,00
Noord-Holland	2.775.617	55	€ 13.965,00	€ 768.075,00
Noord-Brabant	2.495.107	55	€ 13.965,00	€ 768.075,00
Gelderland	2.031.123	55	€ 13.965,00	€ 768.075,00
Utrecht	1.268.489	49	€ 13.965,00	€ 684.285,00
Limburg	1.142.360	47	€ 13.965,00	€ 656.355,00
Overijssel	1.115.805	47	€ 13.965,00	€ 656.355,00
Fryslân	646.092	43	€ 13.965,00	€ 600.495,00
Groningen	582.649	43	€ 13.965,00	€ 600.495,00
Drenthe	488.871	41	€ 13.965,00	€ 572.565,00
Flevoland	403.280	41	€ 13.965,00	€ 572.565,00
Zeeland	381.182	39	€ 13.965,00	€ 544.635,00
Totaal 2017		570	€ 13.965,00	€ 7.960.050,00
Totaal 2013		566	€ 13.116,34	€ 7.423.848,44
Vershil t.o.v. 2013		4	€ 848,66	€ 536.201,56

dingen, vergoedingen aan fracties en toeslagen voor fractievoorzitters en kosten die provincies maken voor het mogelijk maken van het Statenwerk, zoals bijvoorbeeld de kosten voor het beschikbaar stellen van vergaderruimte in het provinciehuis, niet meegenomen. De jaarlijkse vergoeding is ten opzichte van 2013 toegenomen met € 536.201,56 (7,2%). Deze stijging is een gevolg van de verhoging van de jaarlijkse vergoeding in combinatie met een toename van het totaal aantal Statenleden.

In december 2017 telde Nederland 17.190.000 inwoners. Uitgaande van de totale vergoedingen op jaarbasis betaalt de Nederlandse burger in 2017 per hoofd van de bevolking € 0,46 per jaar aan vergoedingen voor Statenleden, 2 cent meer dan in 2013 en 2010.

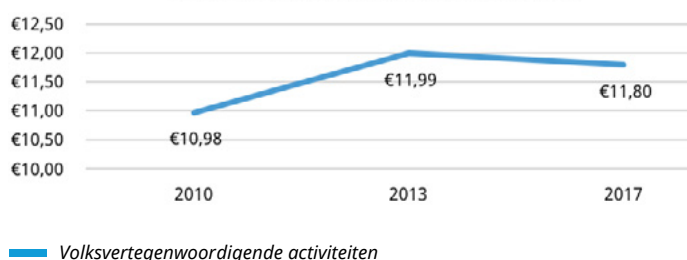
6.2 Uurtarief Statenleden

Op basis van de totale tijdsbesteding van Statenleden op maandbasis en het totaal aan vergoedingen is het gemiddelde uurtarief van Statenleden in 2017 berekend. Dit is berekend door het totaal aan vergoedingen te delen door de totale tijdsbesteding op maandbasis. De berekeningsmethode is gelijk aan die in het Nationaal Statenledenonderzoek 2013 en 2010. Het gemiddelde uurtarief dat Statenleden voor hun Statenwerkzaamheden ontvangen bedraagt € 11,80 en is daarmee met € 0,19 afgenomen ten opzichte van 2013.

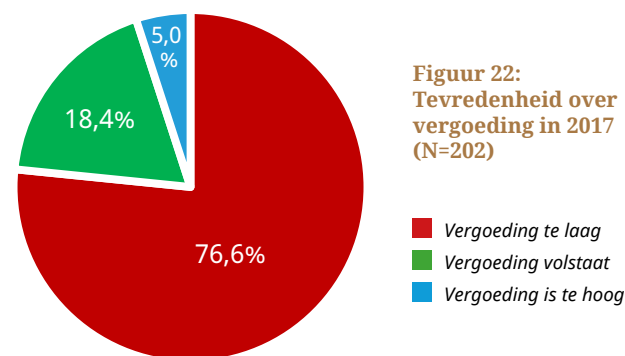
De gemiddelde totale tijdsbesteding verschilt per provincie. Figuur 20 geeft het uurtarief van Statenleden in de verschillende provincies weer in 2017, 2013 en 2010.

De provincies zijn in figuur 21 op basis van inwonertal gerangschikt van groot naar klein. De vergoeding die Statenleden per uur ontvangen blijkt niet evenredig verdeeld te zijn. Statenleden uit Noord-Brabant, Utrecht, Drenthe en Flevoland komen boven het landelijk gemiddelde uit. Statenleden uit Zuid-Holland, Limburg, Fryslân en Groningen blijven met gemiddelde uurtarief onder het gemiddelde. Statenleden uit de overige provincies ontvangen een uurtarief dat onder of rond het gemiddelde zit. Statenleden in de provincie Limburg ontvangen het laagste uurtarief met een vergoeding van € 9,49 uur per uur. Dit is € 0,53 boven het wettelijk minimumloon. In 2010 en 2013 ontvingen Statenleden uit Noord-Holland nog de laagste vergoeding per uur. Statenleden uit de provincie Utrecht komen in

Figuur 20: Gemiddeld uurtarief van Statenleden

— Volksvertegenwoordigende activiteiten

Figuur 22: Tevredenheid over vergoeding in 2017 (N=202)

■ Vergoeding te laag
■ Vergoeding volstaat
■ Vergoeding is te hoog

2017 op het hoogste tarief uit met een gemiddelde vergoeding van € 15,59 per uur. Dat is € 6,10, oftewel ruim 64% meer dan de vergoeding per uur van Statenleden in Limburg in 2017.

6.3 Kosten per activiteit

Uitgaande van de vergoedingen uit het Rechtspositiebesluit en de gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden aan verschillende activiteiten, zijn de kosten per activiteit inzichtelijk gemaakt. Tabel 3 geeft een overzicht van de kosten per activiteit weer voor 2013 en 2017.

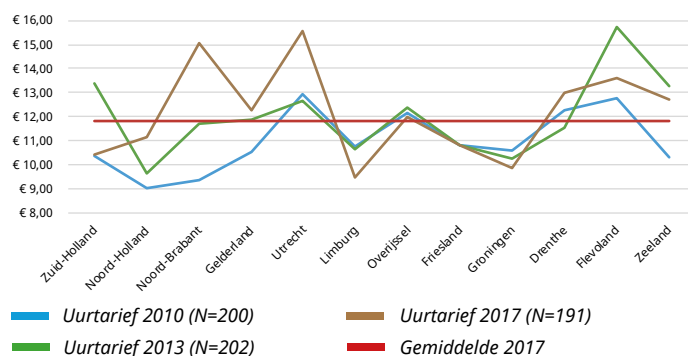
De jaarlijkse kosten aan vergoedingen voor bestuurlijke activiteiten van Statenleden bedragen in 2017 bijna € 5,5 miljoen. Aan volksvertegenwoordigende activiteiten gaat jaarlijks bijna € 2,2 miljoen aan vergoedingen op. De kosten voor bestuurlijke activiteiten zijn hiermee ten opzichte van 2013 gestegen met ruim € 4 ton. Opvallend hierbij is dat de daling in kosten voor het lezen van vergaderstukken bijna helemaal wegvalt tegen de gestegen kosten voor commissievergaderingen. De kosten voor volksvertegenwoordigende activiteiten zijn met bijna een kwart miljoen euro gestegen, waarin het persoonlijk contact met (groepen van) burgers de grootste component is.

6.4 Tevredenheid over vergoeding

De respondenten is gevraagd naar hun opvatting over de vergoeding die zij ontvangen. 76,7% van de Statenleden vindt de vergoeding te laag. In 2013 vond 72,5% van de Statenleden de vergoeding nog te laag. 18,3% vindt de vergoeding precies goed en 5% geeft aan de vergoeding te hoog te vinden. Opvallend is dat alle Statenleden die aangeven dat de vergoeding te hoog is, deel uitmaken van de Socialistische Partij (SP). Ook in 2013 en 2010 gaven vooral SP-Statenleden aan dat de vergoeding omlaag moest, maar in deze jaren waren er ook nog Statenleden van andere partijen die dit vonden. De SP is ook het meest vertegenwoordigd onder Statenleden die vinden dat de vergoeding nu precies hoog genoeg is.

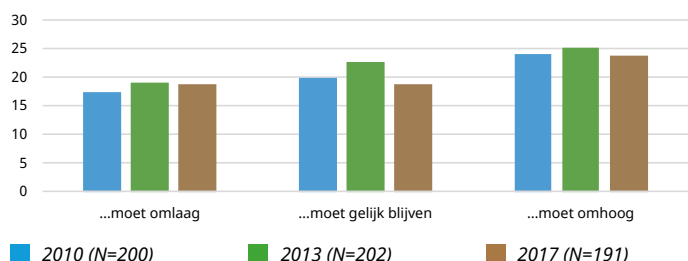
Figuur 23 laat zien dat Statenleden die aangeven dat de vergoeding omhoog moet de meeste tijd besteden aan het Statenwerk. Statenleden die de vergoeding precies hoog genoeg of te hoog vinden besteden ongeveer even veel tijd aan het Statenwerk. Ook in 2010 en 2013 besteedden Statenleden die vonden dat de vergoeding omhoog moest de meeste tijd aan het Statenwerk. De tijdsbesteding

Figuur 21: Uurtarief van Statenleden per provincie

— Uurtarief 2010 (N=200) — Uurtarief 2017 (N=191)
— Uurtarief 2013 (N=202) — Gemiddelde 2017

Figuur 23: Gemiddelde tijdsbesteding per week naar tevredenheid over de vergoeding

■ 2010 (N=200) ■ 2013 (N=202) ■ 2017 (N=191)

Tabel 3: Kosten van Statenwerk per activiteit (N=191)

Bestuurlijke activiteiten	Kosten op jaarbasis 2017	Kosten op jaarbasis 2013	Vershil 2017-2013
Lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten	€ 1.223.385	€ 1.355.439	- € 132.054
Commissievergadering	€ 732.421	€ 601.015	€ 131.406
Fractievergadering	€ 668.033	€ 636.543	€ 31.490
Provinciale Statenvergadering	€ 651.935	€ 575.553	€ 76.382
Internetactiviteiten	€ 434.624	€ 477.061	- €42.437
Partijvergadering/-bijeenkomsten	€ 418.526	€ 328.831	€ 89.695
Maken van notities en opstellen van schriftelijke vragen	€ 378.283	€ 278.480	€ 99.803
Contact met coalitie-/oppositiepartners	€ 289.749	€ 211.628	€ 78.121
Telefonische contacten	€ 281.700	€ 234.721	€ 46.979
Contact met andere overheden	€ 201.215	€ 226.498	-€ 25.283
Activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap	€ 193.166	€ 142.191	€ 50.975
Totaal bestuurlijke activiteiten	€ 5.473.037	€ 5.067.963	€ 405.074
Volksvertegenwoordigende activiteiten			
Werkbezoeken	€ 595.595	€ 509.234	€ 86.361
Internetactiviteiten	€ 434.624	€ 477.062	-€ 42.438
Activiteiten in maatschappelijke organisaties	€ 418.526	€ 380.939	€ 37.587
Persoonlijk contact met (groepen van) burgers	€ 402.429	€ 301.198	€ 101.231
Contact met vertegenwoordigers van groepen mensen	€ 217.312	€ 195.917	€ 21.395
Contact met media	€ 128.777	€ 87.103	€41.674
Totaal Volksvertegenwoordigende activiteiten	€ 2.197.264	€ 1.951.453	€ 245.811
Overige activiteiten	€ 289.749	€ 400.888	-€ 111.139
Totaal	€ 7.960.050	€ 7.423.848	€ 536.202

van Statenleden die vinden dat de vergoeding gelijk moet blijven, is echter gedaald in 2017 ten opzichte van 2010 en 2013 naar hetzelfde niveau als de tijdsbesteding van Statenleden die de vergoeding te hoog vinden.

6.5 Conclusie

De vergoeding die Statenleden per uur ontvangen, is niet evenredig verdeeld. Het algemene beeld is dat Statenleden uit de kleinste en middelgrote provincies uitschieten boven het gemiddelde: Statenleden in deze provincies krijgen een hogere vergoeding per uur. Statenleden uit de overige provincies ontvangen een uurtarief dat onder of rond het gemiddelde zit. De gemiddelde vergoeding van

Statenleden in 2017 bedraagt € 11,80 per uur, 19 cent minder dan de gemiddelde vergoeding in 2013. Statenleden ontvangen in 2017 op jaarbasis in totaal € 7.960.050 aan vergoedingen, € 536.201 meer dan in 2013 (7,2%). Statenleden die vinden dat de vergoeding omhoog moet, besteden gemiddeld de meeste tijd aan Statenwerk. Een groot gedeelte van de Statenleden is niet tevreden met de huidige vergoeding: 76,6% geeft aan dat de vergoeding te laag is. De tijdsbesteding van Statenleden die vinden dat de vergoeding even hoog moet blijven of omlaag moet, is iets lager dan van de groep die een hogere vergoeding wil. Deze resultaten zijn grotendeels vergelijkbaar met de resultaten van 2010 en 2013.

Bob Roelofs

Statengriffier, provincie Gelderland

[linkedin.com/in/bob-roelofs-0045655](https://www.linkedin.com/in/bob-roelofs-0045655)
twitter.com/bob_roelofs

Ik herken dat Statenleden soms moeite hebben met het combineren van hun baan en het Statenlidmaatschap. Als je alle activiteiten bij elkaar optelt, zijn Statenleden toch zeker twintig uur per week bezig met Statenwerk. In de jaren dat ik griffier ben, is dit een terugkerend probleem. Ik maak me echter zorgen over het feit dat we de afgelopen jaren steeds meer Statenleden verliezen die rond de dertig of veertig jaar oud zijn. Deze Statenleden hebben vaak moeite om het Statenlidmaatschap te combineren met hun gezin. Het gevaar hierbij is dat je op deze manier alleen nog Statenleden van boven de 50 jaar overhoudt.

Deze problemen ontstaan vooral door het onvoorspelbare karakter van het Statenwerk: er kunnen opeens problemen ontstaan in de fractie of er ontstaan grote onvoorspelbare politieke problemen. In Gelderland zijn er bijvoorbeeld onverwacht grote discussies ontstaan over de uitbreiding van vliegveld Lelystad en de gevolgen daarvan voor de provincie. Daarbij is het onvoorspelbare karakter van Statenwerk toegenomen, omdat Statenleden veel meer volksvertegenwoordigers zijn geworden. Dit heeft als gevolg dat burgers of organisaties zich steeds meer richten tot Statenleden met bepaalde belangen. Vroeger ging dit vaker via Gedeputeerde Staten of het ambtenarenapparaat.

Het werk van Provinciale Statenleden zou meer gewaardeerd moeten worden, omdat het merendeel van deze volksvertegenwoordigers ontzettend de nek uitsteekt. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door de vergoeding te verhogen. Die is op dit moment te laag en niet in verhouding met het aantal uren dat Statenleden in het werk steken.

7 Conclusies

Voorliggend onderzoek geeft inzicht in de tijdsbesteding en werkzaamheden van Provinciale Statenleden in 2017 en bevat een vergelijking met 2013 en 2010. Dit hoofdstuk geeft allereerst de antwoorden op elke onderzoeksvraag en sluit af met het beantwoorden van de hoofdvraag.

7.1 Theoretisch profiel

Wat is er in recente onderzoeken bekend over de werkzaamheden en tijdsbesteding van Provinciale Statenleden en het dualisme in relatie tot de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland?

Uit literatuuronderzoek naar het dualisme is bekend dat de kern-doelstellingen voor de Provincie in beperkte mate behaald zijn. Deze doelstellingen luiden als volgt:

- Herstel van de positie van Provinciale Staten als het belangrijkste politieke bestuursorgaan;
- Herstel van de volksvertegenwoordigende functie van Provinciale Staten;
- Versterking van de herkenbaarheid van het provinciebestuur voor de burger.

De werkzaamheden van Statenleden zijn te verdelen in bestuurlijke en volksvertegenwoordigende werkzaamheden. Om bovenstaande doelstellingen te behalen is het streven om 50% van de tijd die Statenleden besteden aan Statenwerk te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Uit eerder onderzoek blijkt dat dit doel (nog) niet is behaald.

7.2 Tijdsbesteding

Wat is de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland in 2017 en in hoeverre verschilt deze van de tijdsbesteding in 2013 en 2010?

Nederlandse Provinciale Statenleden besteden gemiddeld 22,67 uur per week aan het Statenwerk, 1,3 uur per week meer dan in 2013. Vergeleken met 2010 is de tijdsbesteding ongeveer gelijk gebleven. Een differentiatie naar provincie toont dat er grote verschillen zijn in tijdsbesteding: Statenleden in de provincie Utrecht besteden ruim 11 uur per week minder aan Statenwerk dan Statenleden in Limburg. De verschillen in tijdsbesteding van Statenleden van verschillende politieke partijen zijn aanzienlijk kleiner. De gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden naar partij ligt bij de meeste partijen rond het gemiddelde. De tijdsbesteding naar leeftijd, geslacht, ervaring, rol, en functie geeft in 2017 een vergelijkbaar beeld als in 2010 en 2013.

Verschillend ten opzichte van eerdere metingen is de tevredenheid van Statenleden met de gemiddelde tijdsbesteding en de bereidheid om zichzelf weer verkiesbaar te stellen. Het aantal Statenleden dat aangeeft tevreden te zijn over het totaal aantal uren dat ze gemiddeld per maand aan Statenwerk besteden is gedaald met 3,9% ten opzichte van 2013. Van de Statenleden die ontevreden zijn over de tijdsbesteding wil 59% graag meer tijd besteden aan Statenwerk en 41% zou graag minder tijd willen besteden aan Statenwerk.

De helft van de Statenleden (51,2%) geeft aan zich herkiesbaar te willen stellen voor een nieuwe periode. Het percentage Statenleden dat een betaalde baan heeft en/of een opleiding volgt is in 2017 71,8%. Dit is een daling ten opzichte van 2013 (74,4%) en 2010 (76,2%). Bij volgende metingen van het Nationaal Statenledenonderzoek is het belangrijk om in de gaten te houden of deze dalende trend in stand blijft. Statenleden besteden gemiddeld 33,3 uur per week aan hun betaalde baan en/of opleiding.

7.3 Werkzaamheden

Wat is de tijdsbesteding gerelateerd aan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden in Nederland in 2017 en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden ten opzichte van 2013 en 2010?

Nederlandse Statenleden besteden gemiddeld 68,8% van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten en 27,3% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. In 2010 besteedden Statenleden gemiddeld 27% van hun tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten en in 2013 26,3%. Ten opzichte van 2013 besteden Statenleden dus 1,3% meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. De relatieve tijdsbesteding in 2017 komt niet overeen met de doelstelling van de Wet Dualisering om minimaal 50% van de tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Over het onderzoek

Alle Nederlandse Statenleden hebben de webenquête voor het onderzoek per e-mail ontvangen. De software voor de webenquête, Easion Survey, is ontwikkeld door Parantion, een samenwerkingspartner van Daadkracht. Easion Survey is een professioneel digitaal onderzoeks- en panel platform dat voldoet aan de hoogste beveiligingsnormen, de data op Nederlandse bodem bewaart en waarbij uw data wordt beschouwd als uw eigendom. Het is een applicatie die de webenquête verspreidt en de respons opslaat en verwerkt. Deelnemers kunnen de vragen beantwoorden via een app op smartphone en tablet. Met het programma is het mogelijk de data te exporteren naar een analytisch programma, zoals Excel en SPSS.

Respons NSO 2017

- 216 Statenleden (37,9%) hebben deelgenomen aan het onderzoek
- 140 mannen, 76 vrouwen
- Gemiddelde leeftijd 51 jaar
- 35 VVD, 32 SP, 29 CDA, 29 D66, 21 PvdA, 15 PVV, 14 GroenLinks, 10 ChristenUnie, 10 50Plus, 10 PvdD, 4 SGP, 7 Overig
- Alle provincies
- 159 'reguliere' Statenleden, 57 fractievoorzitters
- 124 coalitie, 92 oppositie

Kengetallen Statenleden 2017

- 570 Statenleden
- 381 Mannen, 189 Vrouwen
- 89 VVD, 88 CDA, 70 SP, 66 D66, 65 PVV, 63 PvdA, 31 GroenLinks, 29 ChristenUnie, 18 PvdD, 18 SGP, 13 50Plus, 20 Overig
- 436 'reguliere' Statenleden, 134 fractievoorzitters
- 320 Coalitie, 250 Oppositie

Bij een uitsplitsing van de resultaten per provincie blijkt dat de resultaten voor de meeste provincies ongeveer gelijk zijn aan het landelijk gemiddelde. In de provincies Noord-Holland, Noord-Brabant, Overijssel en Limburg is de relatieve tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten het meest toegenomen. Tussen politieke partijen zijn geen grote verschillen te zien. Partijen met een stijging van de relatieve tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten zijn de PvdA, D66, de SGP en 50PLUS. Voor de eerste drie partijen was dit ook het geval in de periode 2010-2013.

Net als in 2010 en 2013 is een meerderheid (52,7%) tevreden over de huidige tijdsindeling. Ten opzichte van 2013 is dit percentage gedaald met 3,4%. In 2010 was het percentage ongeveer gelijk aan het percentage in 2013. Statenleden die hun tijd anders wensen in te delen willen gemiddeld genomen minder tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten en meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

7.4 Honorering

Wat is de vergoeding die Provinciale Statenleden in Nederland ontvangen voor het Provinciale Statenwerk in 2017 en in hoeverre verschilt deze vergoeding van de vergoeding in 2010 en 2013?

Nederlandse Statenleden ontvangen in 2017 samen op jaarbasis € 7.960.050 aan vergoedingen. Per Statenlid komt dat uit op een vergoeding van € 13.965 per persoon per jaar, € 849 euro (6,5%) meer dan in 2010. Per hoofd van de Nederlandse bevolking bedraagt de vergoeding in 2017 € 0,46 per jaar, 2 cent meer dan in 2013 en 2010.

Het gemiddelde uurtarief bedraagt in 2017 € 11,80 per uur, € 0,19 minder dan in 2013. Het uurtarief dat Statenleden ontvangen is niet evenredig verdeeld. De tijdsbesteding van Statenleden verschilt per provincie, terwijl de vergoeding gelijk is.

Ruim driekwart van de Statenleden vindt de vergoeding op dit moment te laag. Dit is een kleine stijging ten opzichte van 2013, toen 72,5% van de Statenleden vond dat de vergoeding te laag was. Slechts 5% van de Statenleden vindt de vergoeding te hoog. Alle Statenleden die dit aangeven, zijn aangesloten bij een SP-fractie. Statenleden die vinden dat de vergoeding omhoog moet, besteden gemiddeld de meeste tijd aan Statenwerk. Dit resultaat komt overeen met 2010 en 2013.

7.5 Antwoord op de hoofdvraag

Waaruit bestaan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden, wat is de concrete tijdsbesteding voor deze werkzaamheden, welke vergoeding ontvangen Provinciale Statenleden voor het Statenwerk in 2017, en in hoeverre komt dit overeen met de tijdsbesteding in 2013 en 2010?

De werkzaamheden van Statenleden zijn verdeeld in bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten, die weer gesplitst zijn in 17 categorieën. Gemiddeld besteden Statenleden in 2017 22,76 uur per week aan het Statenwerk. Dit is gemiddeld 1,3 uur per week meer dan in 2013 en ongeveer gelijk aan de tijdsbesteding in 2010.

Bijna 69% van de totale tijdsbesteding besteden Statenleden in 2017 aan bestuurlijke activiteiten en bijna 28% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Gekeken naar de (theoretische) doelstellingen van het dualisme en de empirische resultaten van dit onderzoek is de conclusie dat Statenleden zich in 2017 nog steeds meer dan gewenst bezighouden met bestuurlijke activiteiten ten koste van volksvertegenwoordigende activiteiten.

Op jaarbasis ontvangen Statenleden bijna € 8 miljoen aan vergoedingen. Dit komt neer op een uurtarief van gemiddeld € 11,80 per uur, € 0,19 lager dan in 2013. 76,7% van de Statenleden is ontevreden met deze vergoeding en vindt dat deze omhoog moet.

Harold van de Velde

Voorzitter Statenlidnu
SGP, provincie Zeeland

[linkedin.com/in/harold-van-de-velde-b1b98432/](https://www.linkedin.com/in/harold-van-de-velde-b1b98432/)
twitter.com/haroldvzvelde

Wanneer doe je je werk goed als Statenlid? Die vraag houdt me regelmatig bezig. Een belangrijke randvoorwaarde is tijd. Tijd om zowel de controlerende rol serieus te nemen en het werk van Gedeputeerde Staten langs de meetlat te leggen als de volksvertegenwoordigende rol goed oppakken: de hele provincie in. Oh ja, en dan zeker niet te vergeten de Statenvergaderingen waar gestemd wordt over de kaders van het beleid van de provincie! Voor deze belangrijke taken om onze democratie werkend te houden, hebben Statenleden de tijd nodig. Vaak naast een gewone baan. Om dat goed in evenwicht te houden, is het belangrijk om te weten wat de tijdsbesteding van andere collega-Statenleden is en welke verbetering er mogelijk zijn op basis van de meningen van provinciale volksvertegenwoordigers. Daarom is het goed dat het Statenledenonderzoek opnieuw is gedaan. De resultaten zijn luid en duidelijk. Ongeveer 20-23 uur in de week zijn onze volksvertegenwoordigers in touw voor de provincie, naast hun gewone baan van ruim 32 uur in de week. De groeiende ontevredenheid over de vergoeding (die er al bij twee-derde van alle Statenleden was) baart ook de beroeps- en belangenvereniging Statenlidnu zorgen. Om een gezonde balans te hebben in Provinciale Staten tussen jong en oud, werkend en niet werkend, man en vrouw, kan het niet zo zijn dat om financiële redenen onze democratie ongezond wordt. In 2004 gaf de Commissie Dijkstal een belangrijk advies aan het Kabinet over het verhogen van de vergoedingen van alle volksvertegenwoordigers en bestuurders. Voor één doelgroep is dat advies nooit uitgevoerd, naar eigen zeggen in verband met de economische crisis: leden van Provinciale Staten. De tijd is rijp om dat alsnog snel te doen, vóór de Statenverkiezingen van 2019.

Organisatieverandering
Staatscourant Officiële
Reglement Zaakgericht
Functioneel beheer
Informatiebeveiliging
Projectmanagement
CVDR Overheids
Lijke mededelingen
geving BiSL Process
processen Architectuur
Informatievoorziening
strategie Redactiew
lerzoek Elektronisch
ndering Standaardisatie
Officiële bekendmaking
cht werken Digitalisatie
eer DROP Contentoptima
ng Zaaksysteem ITIL C
management ASL Onli

Onderzoek en redactie

Drs. Bart-Jan Flos, drs. Ageeth de Jager en Pieter van Lamoen

Nationaal Statenledenonderzoek

Daadkracht voert sinds 2010 op eigen initiatief een trendonderzoek uit naar de tijdsbesteding, werkzaamheden en honorering van Provinciale Statenleden. De nul- en éénmeting uit 2010 zijn uitgevoerd door respectievelijk Paul van Heck MSc. en Eric Jongeneelen MSc. Daarnaast voert Daadkracht sinds 2007 het Nationaal Raadsledenonderzoek uit, een vergelijkbaar trendonderzoek. In 2017 verscheen het vijfde trendonderzoek in die serie.

De kracht van Daadkracht

Daadkracht bouwt aan de elektronische overheid. Sinds 1999 levert Daadkracht deze bouwstenen aan gemeenten, provincies, waterschappen, gemeenschappelijke regelingen en het Rijk. Daadkracht bedient overheden met gedegen kennis en een (bestuurs) kundige en bedrijfskundige blik. Daadkracht kent de overheden van binnen en buiten. Samen met onze klanten werkt Daadkracht persoonlijk en met een unieke aanpak aan een kwaliteitsimpuls van overheden.

Achter de naam Daadkracht zitten drie bedrijven.

Daadkracht B.V. (sinds 1999), Daadkracht Advies B.V. (sinds 2008) en Daadkracht Digitaal B.V. (sinds 2017).

Daadkracht B.V.

Daadkracht Juridische Dienstverlening is marktleider in het adviseren en ondersteunen van gemeenten, waterschappen, provincies en gemeenschappelijke regelingen bij het online publiceren van regelgeving en bekendmakingen volgens de Wet elektronische bekendmaking (CVDR, GVOP en DROP).

Daadkracht Advies B.V.

Daadkracht Advies is specialist in het oplossen van organisatievraagstukken gerelateerd aan de informatiehuishouding en multi channel dienstverlening. We informeren, begeleiden en ondersteunen de overheid onder andere op het gebied van zaakgericht werken, het beschrijven en optimaliseren van processen, informatiebeveiliging en privacy.

Daadkracht Digitaal B.V.

Daadkracht Digitaal begeleidt overheden bij de implementatie van hun website (onafhankelijk van de leverancier), het inrichten van het beheer achter de website en het naleven en beheren van landelijke internetstandaarden.

DAADKRACHT

VOOR DE OVERHEID

Postbus 6635, 6503 GC Nijmegen

E info@daadkracht.nl

T 024 344 6288

I www.daadkracht.nl

I www.nationaalstatenledenonderzoek.nl

LinkedIn: @Daadkracht

Twitter: @Daadkrachtmedia

ISBN: 978-90-820746-8-0